

תקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017)

מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה

אפריל 2017

תקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017),

מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה

אפריל 2017

תוכן עניינים

החל מסעיף		
א		מבוא
2		מטרת התקן
4		תחולה
11		הגדרות (ראה גם סעיפים א-3-א24)
15		הצגה
15		התחייבויות והון עצמי (ראה גם סעיפים א-13-א14 וסעיפים א-25-29א)
א16		מכשירים בני מכר
	אשר מטילים על הישות מחויבות	מכשירים, או רכיבים של מכשירים, להעביר לצד אחר חלק יחסי מהנכסים נטו של הישות בעת פירוק
ג16		סיווג מחדש של מכשירים בני מכר ומכשירים, אשר מטילים על הישות מחויבות להעביר לצד אחר חלק יחסי מהנכסים נטו של הישות בעת פירוק
ה16		העדר מחויבות חוזית למסור מזומן או נכס פיננסי אחר
17		סילוק במכשיריה ההוניים של הישות
21		הוראות סילוק מותנה
25		חלופות סילוק
26		
28		מכשירים פיננסיים מורכבים (ראה גם סעיפים א-30-א35 ודוגמאות להמחשה 9-12)
33		מניות אוצר (ראה גם סעיף א36)
35		ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים (ראה גם סעיף א37)
42		קיצוץ של נכס פיננסי והתחייבות פיננסית (ראה גם סעיפים א-38א-א138 ו-39א)
51		גילוי
א95		מכשירים פיננסיים בני מכר
96		תחילה
97		הוראות מעבר
ב97		שינויים לתקני חשבונאות אחרים

תקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017),

מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה

אפריל 2017

תוכן עניינים (המשך)

החל מסעיף

נספחים

נספח א - הנחיות יישום

הגדרות (סעיפים 11-14)

3א	נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות
3א	מכשירים הונניים
13א	קבוצת המכשירים אשר נחותה מכל הקבוצות האחרות (סעיפים 16א(ב) ו-16ג(ב))
14א	סך תזרימי מזומנים חזויים שניתן לייחס למכשיר במהלך חיי המכשיר (סעיף 16א(ה))
14א	עסקאות שמתקשר בהן מחזיק מכשיר שלא במעמדו כבעלים של הישות (סעיפים 16א ו-16ג)
14א	אין מכשיר פיננסי אחר או חוזה עם סך תזרימי מזומנים אשר קובע או מגביל במהות את תשואת השייר למחזיק המכשיר (סעיפים 16ב ו-16ד)
14א	מכשירים פיננסיים נגזרים
15א	חוזים לרכישה או מכירה של פריטים לא פיננסיים
20א	הצגה
25א	התחייבויות והון עצמי (סעיפים 15-27)
25א	העדר מחויבות חוזית למסור מזומן או נכס פיננסי אחר (סעיפים 17-20)
27א	סילוק במכשיריה ההונניים של הישות (סעיפים 21-24)
28א	הוראות סילוק מותנה (סעיף 25)
29א	טיפול בדוחות כספיים מאוחדים
30א	מכשירים פיננסיים מורכבים (סעיפים 28-32)
36א	מניות אוצר (סעיפים 33 ו-34)
37א	ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים (סעיפים 35-41)
38א	קיצוץ של נכס פיננסי והתחייבות פיננסית (סעיפים 42-50)

נספח ב - דוגמאות להמחשה

נספח ג - הדגמות לגילוי

נספח ד - דוגמאות ליישום סעיפים 16א-16ד

**תקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017),
מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה
אפריל 2017**

© כל הזכויות שמורות למוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות. אין להעתיק, לשכפל, לתרגם, להציג, לפרסם, להפיץ, להוציא לאור או לעשות שימוש מסחרי כלשהו בפרסום זה או בחלק ממנו, בכל דרך שהיא ובכל אמצעי מכני, אלקטרוני או אחר, ללא הסכמה מפורשת בכתב ומראש מאת המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות.

תקן זה מובא בסעיפים 1-197 ובנספח א'. כל הסעיפים בתקן מחייבים באותה מידה. הוראות התקן, המובאות באותיות מודגשות, מייצגות את העקרונות העיקריים של התקן. תקן זה יש לקרוא בהקשר למטרת התקן. תקני החשבונאות וההבהרות המפורסמים על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות אינם חלים על פריטים לא מהותיים.

מבוא

א. תקן חשבונאות מספר 22, אשר פורסם בשנת 2005, התבסס על תקן חשבונאות בינלאומי מספר 32, **מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה (2003)**. התקן קבע את כללי ההצגה של המכשירים הפיננסיים והגילוי הנאות הנדרש בגינם. התקן לא דן בכללי ההכרה והמדדה למכשירים פיננסיים.

ב. בחודש נובמבר 2015 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות את תקן חשבונאות מספר 37 **ישויות השקעה**, המבוסס על התקינה הבינלאומית בנושא. בעיקרון, תקן חשבונאות מספר 37 קובע כי ישויות השקעה ימדדו את כל השקעותיהן בשווי הוגן כאשר השינויים בשווי ההוגן יזקפו לרווח או הפסד. ישויות השקעה רבות שתקן חשבונאות מספר 37 חל עליהן הן קרנות הון סיכון או גופים אחרים שמסמך ההקמה שלהם מגביל את משך קיומם וקובע כי בתום תקופה מוגדרת (בדרך כלל 7-10 שנים) יבוצע פירוק של גופים אלה. הזכויות שגופים כאלה מנפיקים למשקיעים היו מסווגות כהתחייבות בהתאם לתקן חשבונאות מספר 22 (2005). במהותן זכויות אלה הן זכויות המשקיעים בגופים ולפיכך מהוות הון עצמי. עצם העובדה כי תקופת פעילותן מוגדרת וכי הן מתפרקות בסוף תקופה מוגדרת אינה משנה את מהות הזכויות. לפיכך, החליטה הוועדה המקצועית לפרסם את תקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017) אשר נועד לשפר את הרלוונטיות של הדוחות הכספיים של ישויות שאין להן הון עצמי כהגדרתו בתקן חשבונאות מספר 22, לפני עדכון, על ידי קביעה שבתנאים מסוימים זכויות אלה יסווגו כהון עצמי ולא כהתחייבות. תיקון זה עולה בקנה אחד עם התקינה הבינלאומית (תיקון מקביל נערך לתקן חשבונאות בינלאומי 32 בשנת 2008).

ג. להלן פירוט ההבדלים העיקריים בין תקן חשבונאות מספר 22 (2005) לבין תקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017):

(1) תקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017) קובע כי מכשירים פיננסיים בני מדרג ומכשירים אשר מטילים על הישות מחויבות להעביר לצד אחר חלק יחסי מהנכסים נטו של הישות בעת פירוק אשר מקיימים את התנאים בסעיפים 16א-16א יסווגו כמכשירים הוניים.

(2) ההגדרות של נכס פיננסי והתחייבות פיננסית בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 32, בדבר מכשירים פיננסיים: הצגה, כוללות גם:

חוזה אשר יסולק או עשוי להיות מסולק במכשיריה הוניים של הישות והוא:

(i) מכשיר לא נגזר (a non-derivative), אשר לפיו הישות מחויבת או עשויה להיות מחויבת לקבל מספר משתנה של מכשיריה הוניים; או

(ii) מכשיר נגזר, אשר יסולק או עשוי להיות מסולק שלא בדרך של החלפת סכום קבוע של מזומן או של נכס פיננסי אחר בתמורה למספר קבוע של מכשיריה הוניים של הישות...

גישה זו מנוגדת למסגרת החשבונאית, לפיה כאשר ישות אינה נדרשת להקריב משאבים כלכליים לסילוק המחויבות אין מדובר בהתחייבות. לפיכך, בתקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017) הושמט חלק זה של ההגדרה. בהתאם לתקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017) כאשר "הלוואה" שהתקבלה תסולק במניות הישות, בין אם בכמות קבועה ובין אם בכמות משתנה, ההלוואה מהווה מכשיר הוני, היות וסילוקה אינו כרוך בהקרבת משאבים. התקן הישראלי עקבי עם המסגרת המושגית ועם הנהוג בפרקטיקה בישראל.

(3) הוראות תקן חשבונאות מספר 22 (2005) בנושא הנפקת חבילה של ניירות ערך (סעיף 15ב', דוגמה 14 וההתייחסות לנושא בדוגמה 1 לנספח ג' ובנספח ד') נמחקו בתקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017), וזאת מהנימוקים הבאים:

(i) תקן חשבונאות בינלאומי 32, *מכשירים פיננסיים: הצגה*, אינו כולל הוראות בנושא הנפקת חבילה של ניירות ערך.

(ii) יישום של תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים (הוראות המדידה בהקשר לנכסים ולהתחייבויות פיננסיים שנקבעו בתקן חשבונאות בינלאומי 39, *מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה*) מביא לטיפול חשבונאי שונה בהנפקת חבילה של ניירות ערך, מזה שמתקבל ביישום תקן חשבונאות מספר 22 (2005) (ראה גם בפרסום של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות מחודש יולי 2007, "הנפקת חבילה של ניירות ערך", הדין באופן פיצול הנפקת חבילה של ניירות ערך בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים). הוועדה המקצועית של המוסד לתקינה בחשבונאות אינה רואה סיבה לקיומו של פער כאמור בטיפול חשבונאי בין הוראות התקינה החשבונאית בישראל לבין תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים.

(iii) הוראות תקן חשבונאות מספר 22 לפיצול תמורה בגין מכשיר פיננסי מורכב - לפיהן התמורה מוקצית תחילה לרכיב ההתחייבות הפיננסית (על ידי מדידת השווי ההוגן של התחייבות דומה שאין לה רכיב הוני) והיתרה מיוחסת למכשיר ההוני - מתיישבות עם הוראות תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים (כמצוין ב-2) לעיל) ואינן מתיישבות עם הוראות סעיף 15ב (שנמחק כאמור).

(iv) הותרת הדרישה בתקן לפיצול הנפקת חבילה של ניירות ערך על פי השווי ההוגן היחסי של המכשירים הפיננסיים השונים שהונפקו בחבילה, הייתה משיתה על חברות פרטיות הכבדה יתרה, אשר בדרך כלל אינה קיימת בחברות המיישמות את תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים. זאת כיוון שפיצול על פי השווי ההוגן היחסי מחייב קביעה וחישוב של השווי ההוגן של המכשירים ההונניים הכלולים בחבילה, קושי שמתעצם במיוחד כשמדובר בחברות פרטיות שמכשיריהן ההונניים אינם נסחרים ומצוטטים בשוק פעיל.

(4) בעת פרסום תקן חשבונאות מספר 22 בשנת 2005, הן חברות פרטיות והן חברות ציבוריות נדרשו ליישמו. לאור העובדה שבעת עדכון התקן בשנת 2017, רק חברות שאינן מכינות את דוחותיהן הכספיים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים נדרשות ליישמו, בוצעו בתקן תיקונים נוספים וצומצמו דרישות גילוי. התיקונים שבוצעו כוללים שינויי נוסח, השמטת דרישות גילוי, השמטת סעיפי הסבר שונים או השמטה של סעיפים שאינם רלוונטיים לחברות שאינן מכינות את דוחותיהן הכספיים בהתאם לתקני דיווח כספי בינלאומיים.

תמצית הוראות התקן

ד. התקן קובע כי המנפיק של מכשיר פיננסי לא נגזר נדרש לבחון את תנאי המכשיר הפיננסי, על מנת לקבוע אם הוא כולל גם רכיב התחייבות וגם רכיב הוני. רכיבים אלה יסווגו בנפרד כהתחייבויות פיננסיות, נכסים פיננסיים או מכשירים הונניים, בהתאם למהות ההסדר החוזי וההגדרות של התחייבות פיננסית, נכס פיננסי ומכשיר הוני. המשמעות היא כי ישות נדרשת להכיר בנפרד ברכיבים של מכשיר פיננסי, אשר (א) יוצר התחייבות פיננסית של הישות, וכן (ב) מעניק למחזיק במכשיר זכות להמירו במכשיר הוני של הישות.

ה. בהתאם לתקן, עלויות עסקה בגין עסקה הונית מטופלות כניכוי מההון העצמי במידה והן עלויות תוספתיות, שניתן לייחסן במישרין לעסקה ההונית, ולולא הייתה העסקה מתבצעת

ניתן היה להימנע מהן. עלויות בגין עסקה הונית שלא התבצעה מוכרות כהוצאה. עלויות עסקה בגין התחייבות פיננסית מופחתות מההתחייבות הפיננסית ומובאות בחשבון בחישוב שיעור הריבית האפקטיבי. עלויות עסקה, הקשורות להנפקה של מכשיר פיננסי מורכב, מוקצות לרכיב ההוני ולרכיב ההתחייבות שלו באופן יחסי להקצאת התקבולים.

ו. התקן קובע כי בעת פדיון מוקדם או רכישה חזרה של מכשיר בר המרה לפני מועד הפדיון, הישות מקצה את התמורה ששולמה וכל עלויות עסקה, בגין הרכישה חזרה או הפדיון המוקדם, לרכיב ההתחייבות ולרכיב ההוני של המכשיר במועד העסקה. משמע, בעת פדיון מוקדם של אג"ח להמרה, נדרשת הישות להקצות את התמורה ששולמה לרכיב ההתחייבות ולרכיב ההוני באופן עקבי להקצאת התמורה בהנפקה של מכשיר מורכב. סכום הרווח או ההפסד המתייחס לרכיב ההתחייבות יוכר בדוח רווח או הפסד וסכום התמורה המתייחס לרכיב ההוני יוכר בהון העצמי (ראה סעיפים א33 - א35).

ז. התקן קובע כי אם ישות רוכשת חזרה את מכשיריה ההוניים, מכשירים אלה ("מניות אוצר") ינוכו מההון העצמי. לא יוכר רווח או הפסד בעקבות הרכישה, המכירה, ההנפקה או הביטול של המכשירים ההוניים של הישות עצמה ברווח או הפסד.

ח. בהתאם לתקן, ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים הקשורים למכשיר פיננסי, או לרכיב, המהווה התחייבות פיננסית, יוכרו ברווח או הפסד כהוצאה או כהכנסה. חלוקות (distributions) למחזיקים במכשיר הוני יוכרו על ידי הישות ישירות בהון העצמי.

ט. בהתאם לתקן, ניתן לקזז נכס פיננסי והתחייבות פיננסית ולהציג את הסכום נטו בדוח על המצב הכספי אם, ורק אם, לישות קיימת באופן מיידי (currently) זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקזז את הסכומים שהוכרו, וכן כוונה לסלק את הנכס ואת ההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית.

י. תקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017) ייושם בדרך של יישום למפרע.

מועד תחילה

יא. ישות תיישם את תקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017) לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2017 או לאחריו. יישום מוקדם מותר.

תקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017)

מטרת התקן

1. בוטל.

2. מטרת התקן הן :

(א) לקבוע כללים להצגת מכשירים פיננסיים כהתחייבויות פיננסיות או כהון ולקיזוז של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות. התקן קובע הוראות לסיווג של מכשירים פיננסיים מנקודת מבטו של המנפיק, כנכסים פיננסיים, כהתחייבויות פיננסיות או כמכשירים הוניים; לסיווג של ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים הקשורים להם; ולנסיבות שבהן יש לקזז נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות; וכן

(ב) לדרוש מישות לספק בדוחותיה הכספיים גילוי של מידע:

(i) אודות גורמים המשפיעים על הסכום, העיתוי והוודאות של תזרימי המזומנים העתידיים של ישות, הקשורים למכשירים פיננסיים, ולמדיניות החשבונאית שיושמה ביחס למכשירים אלה; וכן

(ii) אודות המהות וההיקף של השימוש שהישות עושה במכשירים פיננסיים, המטרות העסקיות שאותן הם משרתים, הסיכונים המתייחסים אליהם ומדיניות ההנהלה לבקרת סיכונים אלה.

3. בוטל.

תחולה

4. תקן זה ייושם על ידי כל הישויות לכל הסוגים של מכשירים פיננסיים, למעט:

(א) זכויות בחברות בנות ובחברות בשליטה משותפת שגילוי דעת 57, דוחות כספיים מאוחדים, חל עליהן וזכויות בחברות כלולות שגילוי דעת 68, שיטת השווי המאזני חל עליהן. ישויות יישמו תקן זה לגבי כל הנגזרים על זכויותיהם בחברות בנות, בחברות כלולות ובחברות בשליטה משותפת.

(ב) זכויות ומחויבויות של מעסיקים הנובעות מתוכניות הטבה לעובדים.

(ג) חוזים בעלי תמורה תלויה בעסקה של צירוף עסקים.

(ד) חוזי ביטוח.

(ה) בוטל.

(ו) מכשירים פיננסיים, חוזים ומחויבויות בעסקאות תשלום מבוסס מניות שתקן חשבונאות מספר 24, תשלום מבוסס מניות חל עליהם, למעט

(i) חוזים שבתחולת סעיפים 8-10 לתקן זה, שתקן זה חל עליהם,

(ii) סעיפים 33 ו-34 לתקן זה, אשר ייושמו למניות אוצר שנרכשו, שנמכרו, שהונפקו או שבוטלו בהתייחס לתוכניות אופציות לעובדים, לתוכניות לרכישת מניות לעובדים ולהסדרי תשלום מבוסס מניות אחרים.

4. למען הסר ספק, דרישות הגילוי בתקן זה חלות על השקעותיהן של ישויות השקעה המטופלות בהתאם לתקן חשבונאות מספר 37, וכן על זכויות המטופלות בהתאם לגילוי דעת 33, הטיפול

החשבונאי וכללי הדיווח לגבי ניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה לניירות ערך ותעודות השתתפות בקרנות השקעה בנאמנות, נוסף על דרישות הגילוי בפרסומים הנ"ל.

5. תקן זה חל על מכשירים פיננסיים שהוכרו ועל מכשירים פיננסיים שלא הוכרו.
6. בוטל.
7. בוטל.
8. תקן זה ייושם לגבי חוזים לרכוש או למכור פריט לא פיננסי, שניתנים לסילוק נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים, כאילו היו חוזים אלה מכשירים פיננסיים, למעט חוזים אשר ההתקשרות בהם (were entered into) הייתה לשם קבלה או מסירה של הפריט הלא פיננסי בהתאם לדרישות הרכישה, המכירה או השימוש הצפויים של הישות ואשר ממשיכים להיות מוחזקים למטרות אלה.
9. ישנן אפשרויות שונות בהן חוזה לרכוש או למכור פריט לא פיננסי יכול להיות מסולק נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים. אפשרויות אלה כוללות:
- (א) כאשר תנאי החוזה מתירים לכל אחד מהצדדים לסלק אותו נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים.
- (ב) כאשר היכולת לסלק נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים אינה באה לידי ביטוי מפורש בתנאי החוזה, אך לישות נוהג או דפוס פעילות (practice) לסילוק חוזים דומים נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים (על ידי התקשרות בחוזים מקוויים עם הצד שכנגד או על ידי מכירת החוזה לפני מימושו או פקיעתו).
- (ג) כאשר לגבי חוזים דומים, לישות דפוס פעילות של קבלת נכס הבסיס ומכירתו זמן קצר לאחר קבלתו, במטרה להפיק רווח מתנדודות מחיר בטווח הקצר או ממרווחי סחר (dealer's margin) בטווח הקצר, וכן,
- (ד) כאשר הפריט הלא פיננסי נשוא החוזה ניתן בנקל להמרה למזומן.
- ההתקשרות בחוזה אשר סעיף קטן ב' או סעיף קטן ג' חלים עליו, אינה לצורך קבלה או מסירה של פריט לא פיננסי בהתאם לדרישות הרכישה, המכירה או השימוש הצפויים של הישות ולפיכך, הוא בתחולת תקן זה. חוזים אחרים, אשר סעיף 8 חל עליהם, נבחנים כדי לקבוע אם הם נקשרו לצורך קבלה או מסירה של פריט לא פיננסי בהתאם לדרישות הרכישה, המכירה או השימוש הצפויים של הישות ואם הם ממשיכים להיות מוחזקים למטרות אלה ובהתאם לכך אם הם בתחולת תקן זה.
10. אופציה שנכתבה לרכוש או למכור פריט לא פיננסי, אשר ניתנת לסילוק נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים, בהתאם לסעיפים 9(א) או 10(ד), היא בתחולת תקן זה. ההתקשרות בחוזה כאמור אינה יכולה להיות לצורך קבלה או מסירה של פריט לא פיננסי בהתאם לדרישות הרכישה, המכירה או השימוש הצפויים של הישות.

הגדרות (ראה גם סעיפים 3א-24)

11. להלן מונחים המשמשים בתקן זה במשמעות המפורטת להלן:

מכשיר פיננסי (Financial instrument) - כל חוזה היוצר נכס פיננסי בישות אחת והתחייבות פיננסית או מכשיר הוני בישות אחרת.

נכס פיננסי (Financial asset) - כל נכס שהוא:

(א) מזומן,

(ב) מכשיר הוני של ישות אחרת,

(ג) זכות חוזית:

(i) לקבל מישות אחרת מזומן או נכס פיננסי אחר, או

(ii) להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם ישות אחרת בתנאים פוטנציאליים עדיפים לישות.

התחייבות פיננסית (Financial liability) - כל התחייבות שהיא:

מחויבות חוזית:

(i) למסור לישות אחרת מזומן או נכס פיננסי אחר, או

(ii) להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם ישות אחרת בתנאים פוטנציאליים נחותים לישות.

כחריג להגדרה זו, מכשיר אשר מקיים את ההגדרה של התחייבות פיננסית מסווג כמכשיר הוני אם יש לו את כל המאפיינים והוא מקיים את התנאים בסעיפים 16א ו-16ב או בסעיפים 16ג ו-16ד.

מכשיר הוני (Equity instrument) - כל חוזה המעיד על זכות שייר בנכסים של ישות לאחר ניכוי כל התחייבויותיה.

נגזר (Derivative) - מכשיר פיננסי או חוזה אחר שהוא בתחולת תקן זה (ראה סעיפים 8-10), בעל כל שלושת המאפיינים הבאים:

(א) שוויו משתנה בתגובה לשינוי בשיעור ריבית מוגדר, במחיר מכשיר פיננסי מוגדר, במחיר סחורת יסוד מוגדר, בשער חליפין של מטבע חוץ מוגדר, במדד מחירים או שיעורים מוגדר, בדירוג אשראי או במדד אשראי מוגדר, או במשתנה מוגדר אחר, בתנאי שבמקרה של משתנה לא פיננסי, המשתנה אינו ספציפי לצד לחוזה (לעיתים מכונה "הבסיס"),

(ב) אינו דורש השקעה ראשונית נטו או דורש השקעה ראשונית נטו, הקטנה מההשקעה שהייתה נדרשת עבור סוגים אחרים של חוזים, שחזוי כי יגיבו באופן דומה לשינויים בגורמי שוק, וכן

(ג) הוא מסולק במועד עתידי.

עלות מופחתת של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית (The amortised cost of a financial asset or financial liability) - הסכום בו נמדדים הנכס הפיננסי או ההתחייבות הפיננסית בעת ההכרה לראשונה, פחות תשלומי קרן, בתוספת או בניכוי ההפחתה שנצברה, תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית של הפרש כלשהו בין הסכום הראשוני לבין סכום הפירעון, ובניכוי הפחתה כלשהי (במישרין או באמצעות השימוש בחשבון הפרשה) בגין ירידת ערך או בגין העדר יכולת גבייה.

שיטת הריבית האפקטיבית (The effective interest method) - שיטה לחישוב העלות המופחתת של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית (או של קבוצת נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות) ולהקצאת הכנסות ריבית או הוצאות ריבית על פני התקופה הרלוונטית.

שיעור הריבית האפקטיבי (Effective interest rate) - השיעור שמהווה במדויק את אומדן תשלומי המזומנים או תקבולי המזומנים במשך אורך החיים החזוי של המכשיר הפיננסי, או כאשר מתאים, במשך תקופה קצרה יותר, לערך בספרים נטו של הנכס הפיננסי או ההתחייבות הפיננסית. בעת חישוב שיעור הריבית האפקטיבי, ישות צריכה לאמוד את תזרימי המזומנים בהתחשב בכל התנאים החזויים של המכשיר הפיננסי (לדוגמה, פירעון מוקדם, אופציות רכש ואופציות דומות), אבל לא לתחשב בהפסדי אשראי עתידיים. החישוב כולל את כל העמלות והנקודות ששולמו או שהתקבלו בין הצדדים לחוזה, שמהווים חלק בלתי נפרד משיעור הריבית האפקטיבי, עלויות עסקה, וכל הפרמיות או הניכיונות האחרים. קיימת חזקה לפיה תזרימי המזומנים ואורך החיים החזוי של קבוצת מכשירים פיננסיים דומים ניתנים לאמידה באופן מהימן. אולם, במקרים נדירים בהם לא ניתן לאמוד באופן מהימן את תזרימי המזומנים או את אורך החיים החזוי של מכשיר פיננסי (או של קבוצת מכשירים פיננסיים), הישות תשתמש בתזרימי המזומנים החזויים במשך התקופה החזית המלאה של המכשיר הפיננסי (או של קבוצת מכשירים פיננסיים).

שווי הוגן (Fair value) - הסכום שבו ניתן להחליף נכס, או לסלק התחייבות, בעסקה בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון שאינם קשורים, הפועלים בצורה מושכלת.

מכשיר בר מכר (Puttable instrument) - מכשיר פיננסי אשר מעניק למחזיק את הזכות להחזיר את המכשיר למנפיק תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר או שהמכשיר מוחזר למנפיק באופן אוטומטי בעת התרחשות אירוע עתידי שאינו ודאי או בעת מוות או פרישה של מחזיק המכשיר.

רכישה או מכירה בדרך רגילה (A regular way purchase or sale) היא רכישה או מכירה של נכס פיננסי בהתאם לחוזה, שתנאיו דורשים מסירת הנכס תוך פרק הזמן, שבדרך כלל נקבע על ידי הוראה או מוסכמה בשוק הרלוונטי.

עלויות עסקה (Transaction costs) הן עלויות תוספתיות, שניתן לייחסן במישרין לרכישה, להנפקה או למימוש של נכס פיננסי או של התחייבות פיננסית. עלות תוספתית היא עלות שלא הייתה מתהווה אם הישות לא הייתה רוכשת, מנפיקה או מממשת את הנכס הפיננסי. עלויות עסקה כוללות שכר ועמלות המשולמים לסוכנים (כולל עובדים הפועלים כסוכני מכירות), ליועצים, לברוקרים, ולסוחרים, היטלים של גופי פיקוח ושל בורסות לניירות ערך, ומסי העברה ומכסים. עלויות עסקה אינן כוללות פרמיות או ניכיונות על חוב, עלויות מימון או עלויות פנימיות של הנהלה או אחזקה.

12. בוטל.

13. בתקן זה, המונחים "חוזה" (contract) ו"חוזי" (contractual) מתייחסים להסכם בין שני צדדים או יותר, אשר תוצאותיו הכלכליות ברורות, כך שלצדדים שיקול דעת מינימלי, אם בכלל במניעתו, משום, שבדרך כלל, ההסכם ניתן לאכיפה חוקית. חוזים, ועל-כן מכשירים פיננסיים, עשויים ללבוש מגוון של צורות ואינם חייבים להיות בכתב.

14. בתקן זה, המונח "ישות" כולל יחידים, שותפויות, גופים מאוגדים, נאמנויות ורשויות ממשלתיות.

הצגה

התחייבויות והון עצמי (ראה גם סעיפים 13-14א וסעיפים 25א-29א)

15. המנפיק של מכשיר פיננסי יסווג את המכשיר, או את החלקים המרכיבים את המכשיר, בעת ההכרה לראשונה כהתחייבות פיננסית, כנכס פיננסי או כמכשיר הוני, בהתאם למהות ההסדר החוזי ולהגדרות של התחייבות פיננסית, נכס פיננסי ומכשיר הוני.

16. כאשר המנפיק מיישם את ההגדרות בסעיף 11 כדי לקבוע אם מכשיר פיננסי הוא מכשיר הוני ולא התחייבות פיננסית, המכשיר הוא מכשיר הוני, אם ורק אם המכשיר אינו כולל מחויבות חוזית:

(א) למסור לישות אחרת מזומן או נכס פיננסי אחר, או,

(ב) להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם ישות אחרת בתנאים פוטנציאליים נחותים למנפיק.

כחריג להגדרה זו, מכשיר שמקיים את ההגדרה של התחייבות פיננסית מסווג כמכשיר הוני אם יש לו את כל המאפיינים והוא מקיים את התנאים בסעיפים 16 ו-16ב או בסעיפים 16 ו-16ד.

מכשירים בני מכר

16א. מכשיר פיננסי בר מכר כולל מחויבות חוזית של המנפיק לרכוש חזרה או לפדות מכשיר זה תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר בעת מימוש אופציית המכר. כחריג להגדרה של התחייבות פיננסית, מכשיר הכולל מחויבות כזו מסווג כמכשיר הוני אם יש לו את כל המאפיינים הבאים:

(א) הוא מזכה את המחזיק בחלק יחסי בנכסים נטו של הישות בעת פירוק הישות. הנכסים נטו של הישות הם הנכסים אשר נותרים לאחר ניכוי כל התביעות האחרות על נכסיה. חלוקה יחסית נקבעת על ידי:

(i) חלוקת הנכסים נטו של הישות בעת פירוק ליחידות של סכומים שווים; וכן

(ii) הכפלת סכום זה במספר היחידות המוחזקות על ידי מחזיק המכשיר הפיננסי.

(ב) המכשיר הוא בקבוצה של מכשירים, אשר נחותה מכל הקבוצות האחרות של מכשירים. המשמעות של להיות בקבוצה כזו היא כי המכשיר:

(i) אין לו עדיפות על תביעות אחרות לנכסי הישות בפירוק, וכן

(ii) אינו נדרש להיות מומר למכשיר אחר לפני שהוא נכלל בקבוצה של מכשירים, אשר נחותה מכל הקבוצות האחרות של מכשירים.

(ג) לכל המכשירים הפיננסיים בקבוצה של מכשירים, שנחותה מכל הקבוצות האחרות של מכשירים, יש מאפיינים זהים. לדוגמה, על כולם להיות בני מכר, והנוסחה או השיטה האחרת המשמשת לחישוב מחיר הרכישה חזרה או מחיר הפדיון זהה לכל המכשירים בקבוצה זו.

(ד) מלבד המחויבות החוזית של המנפיק לרכוש חזרה או לפדות את המכשיר תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר, המכשיר אינו כולל כל מחויבות חוזית להעביר מזומן או נכס פיננסי אחר לישות אחרת, או להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם ישות אחרת בתנאים פוטנציאליים נחותים לישות.

(ה) סך תזרימי המזומנים החזויים שניתן לייחס למכשיר במהלך חייו של המכשיר מבוסס במהות על הרווח או הפסד, על השינוי בנכסים נטו שהוכרו או על השינוי בשווי ההון של הנכסים נטו של הישות שהוכרו ושלא הוכרו במהלך חייו של המכשיר (למעט השפעות כלשהן של המכשיר).

16ב. על מנת שמכשיר יסווג כמכשיר הוני, בנוסף לדרישה שלמכשיר יהיו את כל המאפיינים לעיל, אסור שלמנפיק יהיה מכשיר פיננסי אחר או חוזה ש:

(א) סך תזרימי המזומנים שלו מבוסס במהות על הרווח או הפסד, על השינוי בנכסים נטו שהוכרו או על השינוי בשווי ההוגן של הנכסים נטו של הישות שהוכרו ושלא הוכרו (למעט השפעות כלשהן של מכשיר כזה או חוזה כזה); וכן

(ב) יש לו השפעה של הגבלה או של קביעה במהות של התשואה השיורית למחזיקי המכשירים בני מכר.

למטרת יישום תנאי זה, הישות לא תתחשב בחוזים לא פיננסיים עם מחזיק של מכשיר המתואר בסעיף 16א שיש להם תנאים חוזיים דומים לתנאים החוזיים של חוזה שווה ערך שיכול להתקיים בין מי שאינו מחזיק מכשיר בר מכר לבין הישות המנפיקה. אם הישות אינה יכולה לקבוע שתנאי זה מתקיים, היא לא תסווג את המכשיר כמכשיר הוני.

מכשירים, או רכיבים של מכשירים, אשר מטילים על הישות מחוייבות להעביר לצד אחר חלק יחסי מהנכסים נטו של הישות בעת פירוק

16ג. מכשירים פיננסיים מסויימים כוללים מחוייבות חוזית של הישות המנפיקה להעביר לישות אחרת חלק יחסי מהנכסים נטו בעת פירוק. כחריג להגדרה של התחייבות פיננסית, מכשיר הכולל מחוייבות כזו מסווג כמכשיר הוני אם יש לו את כל המאפיינים הבאים:

(א) הוא מזכה את המחזיק בחלק יחסי בנכסים נטו של הישות בעת פירוק הישות. הנכסים נטו של הישות הם הנכסים אשר נותרים לאחר ניכוי כל התביעות האחרות על נכסיה. חלוקה יחסית נקבעת על ידי:

(i) חלוקת הנכסים נטו של הישות בעת פירוק ליחידות של סכומים שווים; וכן

(ii) הכפלת סכום זה במספר היחידות המוחזקות על ידי מחזיק המכשיר הפיננסי.

(ב) המכשיר הוא בקבוצה של מכשירים, אשר נחותה מכל הקבוצות האחרות של מכשירים. המשמעות של להיות בקבוצה כזו היא כי המכשיר:

(i) אין לו עדיפות על תביעות אחרות לנכסי הישות בפירוק, וכן

(ii) אינו נדרש להיות מומר למכשיר אחר לפני שהוא נכלל בקבוצה של מכשירים, אשר נחותה מכל הקבוצות האחרות של מכשירים.

(ג) לכל המכשירים הפיננסיים בקבוצה של מכשירים, שנחותה מכל הקבוצות האחרות של מכשירים, יש מחוייבות חוזית זהה של הישות המנפיקה להעביר חלק יחסי מהנכסים נטו שלה בפירוק.

16ד. על מנת שמכשיר יסווג כמכשיר הוני, בנוסף לדרישה שלמכשיר יהיו את כל המאפיינים לעיל, אסור שלמנפיק יהיה מכשיר פיננסי אחר או חוזה ש:

(א) סך תזרימי המזומנים שלו מבוסס במהות על הרווח או הפסד, על השינוי בנכסים נטו שהוכרו או על השינוי בשווי ההוגן של הנכסים נטו של הישות שהוכרו ושלא הוכרו (למעט השפעות כלשהן של מכשיר כזה או חוזה כזה); וכן

(ב) יש לו השפעה של הגבלה או של קביעה במהות של התשואה השיורית למחזיקי המכשירים.

למטרת יישום תנאי זה, הישות לא תתחשב בחוזים לא פיננסיים עם מחזיק של מכשיר המתואר בסעיף 16ג שיש להם תנאים חוזיים דומים לתנאים החוזיים של חוזה שווה ערך בין מי שאינו מחזיק במכשיר כאמור לבין הישות המנפיקה. אם הישות אינה יכולה לקבוע שתנאי זה מתקיים, היא לא תסווג את המכשיר כמכשיר הוני.

סיווג מחדש של מכשירים בני מכר ושל מכשירים אשר מטילים על הישות מחויבות להעביר לצד אחר חלק יחסי מהנכסים נטו של הישות בעת פירוק

16ה. ישות תסווג מכשיר פיננסי כמכשיר הוני בהתאם לסעיפים 16א ו-16ב או לסעיפים 16ג ו-16ד מהמועד בו למכשיר יש את כל המאפיינים והוא מקיים את התנאים המפורטים בסעיפים אלה. ישות תסווג מחדש מכשיר פיננסי מהמועד בו המכשיר חדל מלהיות בעל כל המאפיינים האמורים או חדל לקיים את כל התנאים המפורטים בסעיפים אלה. לדוגמה, אם ישות פודה את כל מכשיריה שאינם בני מכר ולכל מכשיריה בני המכר שנתרו במחזור יש את כל המאפיינים והם מקיימים את כל התנאים בסעיפים 16א ו-16ב, הישות תסווג מחדש את המכשירים בני המכר כמכשירים הוניים מהמועד בו הישות פודה את המכשירים שאינם בני מכר.

16ו. ישות תטפל באופן הבא בסיווג מחדש של מכשיר בהתאם לסעיף 16ה:

(א) הישות תסווג מחדש מכשיר הוני כהתחייבות פיננסית מהמועד בו המכשיר חדל מלהיות בעל כל המאפיינים או חדל לקיים את כל התנאים בסעיפים 16א ו-16ב או בסעיפים 16ג ו-16ד. ההתחייבות הפיננסית תימדד בשוויו ההוגן של המכשיר במועד הסיווג מחדש. הישות תכיר בהון הפרש כלשהו בין הערך בספרים של המכשיר ההוני לבין השווי ההוגן של ההתחייבות הפיננסית במועד הסיווג מחדש.

(ב) הישות תסווג מחדש התחייבות פיננסית כהון מהמועד בו למכשיר יש את כל המאפיינים והוא מקיים את התנאים המפורטים בסעיפים 16א ו-16ב או בסעיפים 16ג ו-16ד. מכשיר הוני יימדד בערך בספרים של ההתחייבות הפיננסית במועד הסיווג מחדש.

העדר מחויבות חוזית למסור מזומן או נכס פיננסי אחר (סעיף 16א))

17. למעט החריג של הנסיבות המתוארות בסעיפים 16א ו-16ב או בסעיפים 16ג ו-16ד, מאפיין קריטי (critical feature) המבדיל בין התחייבות פיננסית לבין מכשיר הוני הוא קיומה של מחויבות חוזית של צד אחד למכשיר הפיננסי (המנפיק), למסור לצד האחר (המחזיק) מזומן או נכס פיננסי אחר או להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם המחזיק בתנאים פוטנציאליים נחותים למנפיק. למרות שמחזיק במכשיר הוני עשוי להיות זכאי לקבל חלק יחסי מדיבידנדים או מחלוקות הוניות אחרות, למנפיק אין מחויבות חוזית לבצע חלוקות אלה, היות והוא אינו יכול להידרש למסור מזומן או נכס פיננסי אחר לצד השני (המחזיק).

18. מהותו של מכשיר פיננסי ולא צורתו המשפטית היא שקובעת את סיווגו בדוח על מצבה הכספי של הישות. אמנם, בדרך כלל, קיים מתאם בין מהות לבין צורה משפטית, אך לא תמיד. מכשירים פיננסיים מסוימים לובשים צורה משפטית של הון עצמי, אך במהותם הם התחייבויות, ומכשירים פיננסיים אחרים עשויים לשלב מאפיינים המיוחסים למכשירים הוניים ומאפיינים המיוחסים להתחייבויות פיננסיות. לדוגמה:

(א) מניית בכורה הכוללת חובת פדיון של המנפיק בסכום קבוע או ניתן לקביעה במועד עתידי קבוע, או ניתן לקביעה, או שמקנה למחזיק זכות לדרוש מהמנפיק לפדות את המכשיר במועד מוגדר, או לאחר מועד מוגדר, תמורת סכום קבוע, או ניתן לקביעה, היא התחייבות פיננסית.

(ב) מכשיר פיננסי המקנה למחזיק את הזכות (right) למכור אותו חזרה למנפיק תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר (מכשיר בר מכר), הוא התחייבות פיננסית, למעט אותם מכשירים אשר יסווגו כמכשירים הוניים בהתאם לסעיפים 16א ו-16ב או לסעיפים 16ג ו-16ד. המכשיר הפיננסי הוא התחייבות פיננסית גם אם סכום המזומן או הנכסים הפיננסיים האחרים נקבע בהתבסס על מדד או על פריט אחר שהוא בעל פוטנציאל לעלות או לרדת. קיום הזכות (option) של המחזיק למכור חזרה את המכשיר למנפיק תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר, משמעותו שהמכשיר בר מכר מקיים את הגדרת התחייבות פיננסית, למעט אותם מכשירים אשר סווגו כמכשירים הוניים בהתאם לסעיפים 16א ו-16ב או לסעיפים 16ג ו-16ד. לדוגמה, קרנות נאמנות פתוחות, נאמנויות המורכבות מיחידות (unit trusts), שותפויות או אגודות שיתופיות יכולות להעניק

למחזיקי יחידות ההשתתפות או לחברים בהן זכות (right) לפדות את זכויותיהם (interests) במנפיק בכל עת במזומן, וכתוצאה מכך זכויות מחזיקי היחידות או זכויות חברים מסווגות כהתחייבויות פיננסיות, למעט אותם מכשירים המסווגים כמכשירים הונניים בהתאם לסעיפים 16א ו-16ב או לסעיפים 16ג ו-16ד. עם זאת, סיווג כהתחייבות פיננסית אינו שולל את השימוש בכינויים כגון "ערך נכסים נטו הניתן לייחוס לבעלי היחידות" ו-"שינוי בערך הנכסים נטו הניתן לייחוס לבעלי היחידות" בדוחות הכספיים של ישות שאין לה הון (contributed equity) (כגון: קרנות נאמנות מסוימות ונאמנויות המורכבות מיחידות מסוימות) או מתן גילוי נוסף כדי להראות שסך הרכב זכויות החברים, כולל גם פריטים כמו קרנות המקיימים את הגדרת הון עצמי, וכן מכשירים בני מכר, אשר אינם מקיימים את הגדרה זו.

19. כאשר לישות אין זכות בלתי מותנית להימנע ממסירת מזומן או נכס פיננסי אחר לסילוק מחויבות חוזית, המחויבות מקיימת את הגדרת התחייבות פיננסית, למעט אותם מכשירים המסווגים כמכשירים הונניים בהתאם לסעיפים 16א ו-16ב או לסעיפים 16ג ו-16ד. לדוגמה:

(א) מגבלה על יכולת הישות למלא מחויבות חוזית, כגון העדר נגישות למטבע זר או צורך בהשגת אישור לתשלום מרשות פיקוח, אינה שוללת את המחויבות החוזית של הישות או את הזכות החוזית של המחזיק על פי תנאי המכשיר.

(ב) מחויבות חוזית, אשר מותנית בכך שהצד שכנגד יממש את זכות הפדיון הנתונה לו, היא התחייבות פיננסית, היות ולישות אין זכות בלתי מותנית להימנע ממסירת מזומן או נכס פיננסי אחר.

20. מכשיר פיננסי, אשר אינו יוצר (establish) במפורש מחויבות חוזית למסירת מזומן או נכס פיננסי אחר, עשוי ליצור מחויבות באופן עקיף באמצעות תנאיו. לדוגמה:

(א) ¹מכשיר פיננסי עשוי לכלול מחויבות לא פיננסית שיש לסלקה אם, ורק אם, הישות כשלה בביצוע (fails to make) חלוקות או בפדיון המכשיר. אם הישות יכולה להימנע ממסירת מזומן או נכס פיננסי אחר רק על ידי סילוק המחויבות הלא פיננסית, המכשיר הפיננסי הוא התחייבות פיננסית.

(ב) מכשיר פיננסי הוא התחייבות פיננסית אם על פי תנאיו הישות תמסור בעת הסילוק אחד מהשניים:

(i) מזומן או נכס פיננסי אחר, או

(ii) את מניותיה בשווי אשר נקבע כך שיעלה באופן משמעותי על המזומן או על שווי הנכס הפיננסי האחר.

למרות שלישות אין מחויבות חוזית מפורשת למסור מזומן או נכס פיננסי אחר, השווי של חלופת הסילוק במניות גורם לכך שהישות תסלק את המכשיר במזומן. בכל מקרה, למחזיק הובטחה למעשה קבלת סכום, אשר שווה לפחות לחלופת הסילוק במזומן.

חוזים לרכישת מכשירים הונניים

21. בוטל.

22. בוטל.

22א. בוטל.

¹ כגון התחייבות פיננסית אשר לפי תנאיה באם הישות לא תעמוד בפירעונו שנקבעו, סילוק המחויבות יהיה כמימוש נכס לא פיננסי אשר הועמד כבטוחה (ללא זכות חזרה ללווה - Non recourse).

23. למעט הנסיבות המתוארות בסעיפים 16א ו-16ב או בסעיפים 16ג ו-16ד, חוזה הכולל מחויבות של ישות לרכוש את מכשיריה ההוניים² תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר יוצר התחייבות פיננסית בגובה הערך הנוכחי של סכום הפדיון (redemption amount) (לדוגמה, בגובה הערך הנוכחי של מחיר הרכישה העתידית חזרה, של מחיר המימוש של אופציה או של סכום פדיון אחר). האמור לעיל תקף גם אם החוזה עצמו הוא מכשיר הוני. דוגמה אחת לכך היא מחויבות של ישות הנובעת מחוזה אקדמה לרכישת מכשיריה ההוניים תמורת מזומן. ההתחייבות הפיננסית מוכרת לראשונה בערך הנוכחי של סכום הפדיון ומסוגלת מחדש מההון העצמי. לאחר מכן, ההתחייבות הפיננסית נמדדת בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים. אם החוזה פוקע ללא מסירה, הערך בספרים של ההתחייבות הפיננסית מסוג מחדש להון העצמי. המחויבות החוזית של ישות לרכוש את מכשיריה ההוניים יוצרת התחייבות פיננסית בגובה הערך הנוכחי של סכום הפדיון, גם אם המחויבות לרכישה מותנית בכך שהצד שכנגד יממש את זכות הפדיון שלו (לדוגמה, אופציית מכר שנכתבה, אשר מעניקה לצד שכנגד את הזכות למכור לישות את מכשיריה ההוניים של הישות).

24. בוטל.

24א. בוטל.

הוראות סילוק מותנה

25. מכשיר פיננסי עשוי לדרוש מהישות למסור מזומן או נכס פיננסי אחר, או לחלופין לסלק אותו בדרך כזו שהמכשיר יהווה התחייבות פיננסית, במקרה של התרחשות או של אי-התרחשות של אירועים עתידיים לא-ודאיים (או בעת התבהרות נסיבות לא-ודאיות), שהם מעבר לשליטה הן של המנפיק והן של המחזיק במכשיר, כגון שינוי במדד מניות, במדד מחירים לצרכן, בשיעור ריבית או בדרישות מס, או הכנסות עתידיות של המנפיק, רווח נקי שלו או יחס החוב להון העצמי שלו. למנפיק של מכשיר מסוג זה לא מוקנית הזכות הבלתי-מותנית להימנע ממסירת מזומן או נכס פיננסי אחר (או לחלופין לסלק אותו) בדרך כזו שהמכשיר יהווה התחייבות פיננסית). לפיכך, זוהי התחייבות פיננסית של המנפיק, אלא אם:

(א) התממשות החלק של הוראת הסילוק המותנה, אשר עשוי לדרוש סילוק במזומן או בנכס פיננסי אחר (או לחלופין לסלק אותו) בדרך כזו שהמכשיר יהווה התחייבות פיננסית, אינה מציאותית (genuine),

(ב) המנפיק יכול להידרש לסלק את המחויבות במזומן או בנכס פיננסי אחר (או לחלופין לסלק אותו) בדרך כזו שהמכשיר יהווה התחייבות פיננסית, רק במקרה של חיסול (liquidation) המנפיק, או

(ג) למכשיר יש את כל המאפיינים והוא מקיים את התנאים בסעיפים 16א ו-16ב.

26. [בוטל]

27. [בוטל]

מכשירים פיננסיים מורכבים (ראה גם סעיפים 30א-35א ודוגמאות להמחשה (12-9))

28. המנפיק של מכשיר פיננסי לא נגזר נדרש לבחון את תנאי המכשיר הפיננסי, על מנת לקבוע אם הוא כולל גם רכיב התחייבות וגם רכיב הוני. רכיבים אלה יסווגו בנפרד כהתחייבויות פיננסיות, כנכסים פיננסיים או כמכשירים הוניים, בהתאם לאמור בסעיף 15.

29. ישות מכירה בנפרד ברכיבים של מכשיר פיננסי, אשר (א) יוצר התחייבות פיננסית של הישות, וכן (ב) מעניק למחזיק במכשיר זכות להמירו במכשיר הוני של הישות. לדוגמה, אגרת חוב או מכשיר דומה, הניתנים להמרה על ידי המחזיק למניות רגילות של הישות, הוא מכשיר פיננסי

² כולל זכויות המיעוט

מורכב. מנקודת מבטה של הישות, מכשיר כאמור כולל שני רכיבים: התחייבות פיננסית (הסדר חוזי למסירת מזומן או נכס פיננסי אחר) ומכשיר הוני (אופציית רכש המעניקה למחזיק בה את הזכות, לפרק זמן מוגדר, להמיר את המכשיר למניות רגילות של הישות). התוצאה הכלכלית של הנפקת מכשיר כזה זהה למעשה להנפקה בו-זמנית של מכשיר חוב המאפשר סילוק מוקדם ושל כתבי אופציה (warrants) לרכישת מניות רגילות, או להנפקת מכשיר חוב עם כתבי אופציה (warrants), הניתנים להפרדה (detachable), לרכישת מניות המנפיק. בהתאם לכך, בכל המקרים, הישות מציגה את רכיב ההתחייבות והרכיב ההוני בנפרד בדוח על המצב הכספי שלה.

30. הסיווג של רכיב ההתחייבות ושל הרכיב ההוני של מכשיר הניתן להמרה אינו מתעדכן כתוצאה משינוי בסבירות המימוש של אופציית ההמרה, אפילו כאשר נראה שמימוש האופציה נהיה כדאי מבחינה כלכלית למחזיקים מסוימים. מחזיקים עשויים שלא לנהוג בהתאם לציפיות מהם, מכיוון, לדוגמה, שהשלכות המס כתוצאה מההמרה עשויות להיות שונות למחזיקים שונים. יתר על כן, סבירות ההמרה תשתנה מזמן לזמן. המחויבות החוזית של הישות לביצוע תשלומים עתידיים נשארת בתוקף עד לחיסולה (extinguished) בדרך של המרה, של פדיון המכשיר או של עסקה אחרת כלשהי.

31. מכשירים הוניים הם מכשירים המעידים על זכות שייר בנכסי הישות לאחר ניכוי כל התחייבויותיה. לפיכך, כאשר הערך בספרים הראשוני של מכשיר פיננסי מורכב מוקצה לרכיב ההוני ולרכיב ההתחייבות, לרכיב ההוני מיוחס הסכום השיווי לאחר ניכוי הסכום שנקבע בנפרד עבור רכיב ההתחייבות, משוויו ההוגן של המכשיר בכללותו. הערך של מאפיינים נגזרים כלשהם (כגון, אופציית רכש), המשובצים במכשיר פיננסי מורכב, מלבד הרכיב ההוני (כגון אופציית המרה להון (equity conversion option) ייכלל ברכיב ההתחייבות. סך הערכים בספרים המיוחסים לרכיב ההתחייבות ולרכיב ההוני בעת ההכרה לראשונה שווה תמיד לשווי ההוגן שהיה מיוחס למכשיר בכללותו. לא נוצר רווח או הפסד בשל ההכרה לראשונה הנפרדת של רכיבי המכשיר.

32. בהתאם לגישה המתוארת בסעיף 31, המנפיק של אגרת חוב הניתנת להמרה למניות רגילות קובע תחילה את הערך בספרים של רכיב ההתחייבות על ידי מדידת השווי ההוגן של התחייבות דומה (לרבות מאפיינים נגזרים לא-הוניים משובצים כלשהם), שאין לה רכיב הוני. הערך בספרים של המכשיר ההוני, המיוצג על ידי הזכות להמרת המכשיר למניות רגילות, נקבע לאחר מכן על ידי ניכוי השווי ההוגן של ההתחייבות הפיננסית מהשווי ההוגן של המכשיר הפיננסי המורכב בכללותו.

מניות אוצר (ראה גם סעיף 36א)

33. אם ישות רוכשת חזרה את מכשיריה ההוניים, מכשירים אלה ("מניות אוצר") ינוכו מההון העצמי. לא יוכר רווח או הפסד בעקבות הרכישה, המכירה, ההנפקה או הביטול של המכשירים ההוניים של הישות עצמה ברווח או הפסד. מניות אוצר אלה עשויות להירכש ולהיות מוחזקות על ידי הישות או על ידי ישויות אחרות בקבוצה המאוחדת. תמורה ששולמה או שהתקבלה תוכר ישירות בהון העצמי כמרכיב נפרד עד לפקיעת מכשירים אלה.

34. לסכום של מניות האוצר המוחזקות ניתן גילוי נפרד בדוח על המצב הכספי או בדוח על השינויים בהון העצמי או בביאורים, בהתאם לתקן חשבונאות מספר 34, הצגה של דוחות כספיים. בהתאם לגילוי דעת 29, צדדים קשורים, ישות תיתן גילוי אם היא רוכשת חזרה את מכשיריה ההוניים מצדדים קשורים.

ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים (ראה גם סעיף 37א)

35. ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים הקשורים למכשיר פיננסי, או לרכיב המהווה התחייבות פיננסית, יוכרו ברווח או הפסד כהוצאה או כהכנסה. חלוקות (distributions) למחזיקים במכשיר הוני יוכרו על ידי הישות ישירות בהון העצמי. עלויות עסקה בגין עסקה הונית, יטופלו כניכוי מההון העצמי.

א.35 מסים על ההכנסה המתייחסים לחלוקות לבעלים של מכשיר הוני ולעלויות עסקה של עסקה הונית יטופלו בהתאם לתקן חשבונאות מספר 19, מסים על ההכנסה.

36. הסיווג של מכשיר פיננסי כהתחייבות פיננסית או כמכשיר הוני קובע אם ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים, הקשורים למכשיר האמור, מוכרים כהכנסה או כהוצאה ברווח או הפסד. כך, תשלומי דיבידנד בגין מניות, שהוכרו במלואן כהתחייבויות, מוכרים כהוצאה באותו אופן כמו ריבית על אגרת חוב. באופן דומה, רווחים והפסדים המיוחסים לפדיונות או למיחזורים (refinancing) של התחייבויות פיננסיות מוכרים ברווח או הפסד, בעוד שפדיונות או מיחזורים של מכשירים הוניים מוכרים כשינויים בהון העצמי. שינויים בשווי ההון של מכשיר הוני אינם מוכרים בדוחות הכספיים.

37. באופן רגיל, לישות מתהוות עלויות שונות בהנפקה או ברכישה של מכשיריה הוניים. עלויות אלה עשויות לכלול עמלות רישום ועמלות פיקוחיות אחרות, סכומים המשולמים ליועצים משפטיים, ליועצים חשבונאיים וליועצים מקצועיים אחרים ועלויות הדפסה. עלויות עסקה בגין עסקה הונית מטופלות כניכוי מההון העצמי במידה והן עלויות תוספתיות, שניתן לייחסן במישרין לעסקה ההונית, ולולא הייתה העסקה מתבצעת ניתן היה להימנע מהן. עלויות בגין עסקה הונית שלא התבצעה מוכרות כהוצאה.

37א. עלויות עסקה בגין התחייבות פיננסית מופחתות מההתחייבות הפיננסית ומובאות בחשבון בחישוב שיעור הריבית האפקטיבי.

38. עלויות עסקה, הקשורות להנפקה של מכשיר פיננסי מורכב, מוקצות לרכיב ההוני ולרכיב ההתחייבות שלו באופן יחסי להקצאת התקבולים. עלויות עסקה, הקשורות במשותף ליותר מעסקה אחת (לדוגמה, עלויות של הצעה בו-זמנית של מניות מסוימות ושל רישום למסחר של מניות אחרות), מוקצות לאותן עסקאות תוך שימוש בבסיס הקצאה הגיוני ועקבי עם עסקאות דומות.

39. לסכום עלויות העסקה, שטופל כניכוי מההון העצמי במהלך התקופה, ניתן גילוי נפרד בהתאם לתקן חשבונאות מספר 34, הצגה של דוחות כספיים.

40. ניתן להציג בדוח על הרווח הכולל או בדוח רווח או הפסד הנפרד (אם מוצג) דיבידנדים שסווגו כהוצאה יחד עם ריבית על התחייבויות אחרות או כפריט נפרד. נוסף לדרישות תקן זה, גילוי של ריבית ושל דיבידנדים כפוף לדרישות של תקן חשבונאות מספר 34 ושל תקני חשבונאות אחרים. בנסיבות מסוימות, מפאת ההבדלים בין ריבית לבין דיבידנדים ביחס לעניינים כגון התרתם בניכוי לצורכי מס, רצוי יהיה לתת להם גילוי נפרד בדוח על הרווח הכולל או בדוח רווח או הפסד הנפרד (אם מוצג). גילוי באשר להשפעות המס ניתן בהתאם לתקן חשבונאות מספר 19, מסים על ההכנסה.

41. רווחים והפסדים הקשורים לשינויים בערך בספרים של התחייבות פיננסית מוכרים ברווח או הפסד כהוצאה או כהכנסה, גם כאשר הם קשורים למכשיר, הכולל זכות שייר בנכסי הישות תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר (ראה סעיף 18(ב)).

קיזוז של נכס פיננסי והתחייבות פיננסית (ראה גם סעיפים 38א-א38א-138א-1 ו-39א)

42. נכס פיננסי והתחייבות פיננסית יקוזזו והסכום נטו יוצג בדוח על המצב הכספי כאשר, ורק כאשר, לישות:

(א) קיימת באופן מיידי (currently) זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקזז את הסכומים שהוכרו, וכן,

(ב) כוונה לסלק את הנכס ואת ההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית.

בטיפול החשבונאי בהעברת נכס פיננסי, שאינו כשיר לגריעה, הישות לא תקזז את הנכס המועבר וההתחייבות המתייחסת. באופן דומה, ישות לא תקזז הכנסה כלשהי הנובעת מהנכס המועבר מול הוצאה כלשהי שהתהוותה בגין ההתחייבות הקשורה.

43. תקן זה דורש הצגה של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות על בסיס נטו, כאשר הצגה זו משקפת את תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים של הישות מסילוק שני מכשירים פיננסיים נפרדים או יותר. כאשר לישות יש את הזכות לקבל או לשלם סכום אחד נטו והיא מתכוונת לעשות זאת, יש לה, למעשה, רק נכס פיננסי יחיד או התחייבות פיננסית יחידה. בנסיבות אחרות, נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות מוצגים בנפרד אלה מאלה באופן עקבי עם מאפייניהם כמשאבים או כמחויבויות של הישות.

44. קיזוז נכס פיננסי שהוכר והתחייבות פיננסית שהוכרה והצגה של הסכום נטו שונה מגרעית נכס פיננסי או התחייבות פיננסית. בעוד שקיזוז אינו גורם להכרה ברווח או הפסד, תוצאתה של גרעית מכשיר פיננסי אינה רק הסרתו של הפריט, שהוכר קודם לכן, מהדוח על המצב הכספי, אלא אף עשויה להיות הכרה ברווח או בהפסד.

45. זכות קיזוז היא זכותו המשפטית של החייב, לפי חוזה או בדרך אחרת, לסלק או לבטל (eliminate) באופן אחר, את מלוא הסכום, או חלקו, המגיע לזכאי על ידי העמדת סכום המגיע מהזכאי כנגד אותו סכום. בנסיבות בלתי רגילות, לחייב עשויה להיות זכות משפטית להעמיד סכום המגיע לו מצד שלישי כנגד הסכום המגיע לזכאי, בתנאי שבין שלושת הצדדים יש הסכם, המבסס בבירור את זכות החייב לקיזוז. מאחר וזכות הקיזוז היא זכות משפטית, התנאים התומכים בזכות עשויים להשתנות בין תחום שיפוט אחד למשנהו ויש להתחשב בחוקים, החלים על היחסים בין הצדדים.

46. קיומה של זכות, הניתנת לאכיפה, לקיזוז נכס פיננסי והתחייבות פיננסית משפיעה על הזכויות והמחויבויות, המיוחסות לנכס הפיננסי ולהתחייבות הפיננסית ועשויה להשפיע על חשיפת הישות לסיכון אשראי ולסיכון נזילות. עם זאת, קיום הזכות, כשלעצמה, אינו מהווה בסיס מספיק לקיזוז. בהעדר כוונה למימוש הזכות או לסילוק בו-זמני, הסכום והעיתוי של תזרימי המזומנים העתידיים של הישות לא יושפעו. כאשר ישות מתכוונת לממש את הזכות או לסלק בו-זמנית, הצגת הנכס והתחייבות על בסיס נטו משקפת באופן ראוי יותר את הסכומים ואת העיתוי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, כמו גם את הסיכונים שתזרימי מזומנים אלה חשופים אליהם. כוונה של צד אחד או של שני הצדדים לסלק על בסיס נטו, ללא הזכות המשפטית לעשות כן, אינה מספיקה להצדיק קיזוז, מאחר והזכויות והמחויבויות, המיוחסות לנכס הפיננסי הבודד ולהתחייבות הפיננסית הבודדת, נותרות ללא שינוי.

47. כוונות של ישות ביחס לסילוק נכסים מסוימים והתחייבויות מסוימות עשויות להיות מושפעות מדפוסי פעילותה (practices) העסקית הרגילה, מהדרישות של השווקים הפיננסיים ומנסיבות אחרות העשויות להגביל את יכולתה לסלק על בסיס נטו או בו-זמנית. כאשר לישות יש זכות קיזוז, אך היא אינה מתכוונת לסלק על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית, יינתן גילוי להשפעת הזכות על חשיפת הישות לסיכון אשראי.

48. סילוק בו-זמני של שני מכשירים פיננסיים עשוי להתרחש, לדוגמה, דרך פעולתה של מסלקה בשוק פיננסי מוסדר או החלפה ישירה בין הצדדים (face to face). בנסיבות אלה, תזרימי המזומנים הם, למעשה, שקולים לסכום יחיד נטו ואין חשיפה לסיכון אשראי או לסיכון נזילות. בנסיבות אחרות, ישות עשויה לסלק שני מכשירים על ידי קבלה ותשלום של סכומים נפרדים, ובכך להיחשף לסיכון אשראי בסכום המלא של הנכס או לסיכון נזילות בסכום המלא של ההתחייבות. חשיפות כאלה לסיכונים עשויות להיות משמעותיות גם אם הן לזמן קצר יחסית. לפיכך, מימוש נכס פיננסי וסילוק התחייבות פיננסית יחשבו כמימוש וסילוק בו-זמנית, רק כאשר העסקאות מתרחשות באותו הרגע.

49. התנאים המפורטים בסעיף 42 אינם מתקיימים, בדרך כלל, והקיזוז, לרוב, אינו ראוי כאשר :

(א) נעשה שימוש במספר מכשירים פיננסיים שונים כחיקוי למאפיינים של מכשיר פיננסי יחיד ("מכשיר סינתטי"),

(ב) נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות נובעים ממכשירים פיננסיים בעלי אותה חשיפה עיקרית לסיכון (לדוגמה, נכסים והתחייבויות בתיק של חוזי אקדמה או מכשירים נגזרים אחרים), אך מעורבים בהם צדדים נגדיים שונים,

(ג) נכסים פיננסיים או נכסים אחרים משועבדים כבטחונות כנגד התחייבויות פיננסיות ללא זכות חזרה (non recourse),

(ד) נכסים פיננסיים מופקדים בנאמנות על ידי חייב לשם עמידה במחויבות, מבלי שנכסים אלה יתקבלו על ידי הזכאי לסילוק המחויבות (לדוגמה, פיקדון אצל נאמן אשר ישמש לפירעון קרן חוב), או,

(ה) מחויבויות, שהתהוו כתוצאה מאירועים הגורמים להפסדים, חזויות להיות מושבות מצד שלישי מכוח תביעה שהוגשה על סמך חוזה ביטוח.

50. ישות המתקשרת במספר עסקאות במכשירים פיננסיים עם צד שכנגד יחיד עשויה להתקשר ב-"הסדר מסגרת להתחשבות נטו" (master netting arrangement) עם אותו צד שכנגד. הסדר כזה קובע סילוק יחיד נטו של כל המכשירים הפיננסיים שבתחולת ההסדר במקרה של אי קיום התנאים או של סיומו של חוזה כלשהו. בהסדרים אלה משתמשים, בדרך כלל, מוסדות פיננסיים כדי לספק הגנה כנגד הפסד, במקרה של פשיטת רגל או בנסיבות אחרות, שתוצאתן היא כי הצד שכנגד לא יהיה מסוגל לעמוד במחויבויותיו. הסדר מסגרת להתחשבות נטו יוצר, בדרך כלל, זכות קיזוז שהופכת לניתנת לאכיפה ומשפיע על המימוש או על הסילוק של נכסים פיננסיים בודדים ושל התחייבויות פיננסיות בודדות רק בעקבות אירוע מוגדר של אי קיום התנאים או בנסיבות אחרות, שאינן צפויות להתעורר במהלך עסקים רגיל. הסדר מסגרת להתחשבות נטו אינו מספק בסיס לקיזוז, אלא אם מתקיימים שני הקריטריונים של סעיף 42. כאשר נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות הכפופים להסדר מסגרת להתחשבות נטו אינם מקווזים, ניתן גילוי להשפעת ההסדר על חשיפת הישות לסיכון אשראי.

גילוי

51. סעיפים 52-56 להלן קובעים את הגילוי הנדרש לגבי מכשירים פיננסיים. קביעת רמת הפירוט שיש לתת לה גילוי אודות מכשירים פיננסיים מסוימים דורשת הפעלת שיקול דעת, המביא בחשבון את החשיבות היחסית של מכשירים אלה. יש צורך להגיע לאיזון בין העמסת הדוחות הכספיים בפירוט יתר, שעלולה לא לסייע למשתמשים בדוחות הכספיים, לבין אי גילוי מידע חשוב כתוצאה מקיבוץ יתר. לדוגמה, כאשר ישות היא צד למספר גדול של מכשירים פיננסיים בעלי מאפיינים דומים ושום חוזה יחיד אינו מהותי כשלעצמו, מידע מרוכז לפי קבוצות של מכשירים יהיה נאות. מצד שני, מידע אודות מכשיר בודד עשוי להיות חשוב כאשר הוא מהווה, לדוגמה, רכיב מהותי במבנה ההון של ישות. ישות צריכה לתת מידע מספיק על מנת לאפשר התאמה לסעיפים (line items) המוצגים בדוח על המצב הכספי.

52. כאשר ההצגה בדוח על המצב הכספי של מכשיר פיננסי שונה מצורתו המשפטית של המכשיר, הישות תכלול בביאורים לדוחות הכספיים הסבר בדבר מהות המכשיר.

53. בהתאם לסעיף 94 לתקן חשבונאות מספר 34, ישות תיתן גילוי במסגרת התמצית של עיקרי המדיניות החשבונאית המשמעותית, לבסיס המדידה שנעשה בו שימוש (לבסיסי המדידה שנעשה בהם שימוש) בקשר למכשירים פיננסיים ולמדיניות חשבונאית אחרת שנעשה בה שימוש בקשר למכשירים פיננסיים שרלוונטית להבנת הדוחות הכספיים.

54. ישות תיתן גילוי למידע שיאפשר למשתמשים בדוחות הכספיים להעריך את חשיבותם של מכשירים פיננסיים למצב הכספי של הישות, לביצועיה ולתזרימי המזומנים שלה ואת מהות והיקף הסיכונים הנובעים ממכשירים פיננסיים שאליהם הישות חשופה. גילוי כזה יכלול, בדרך כלל, את:

(א) הערך בספרים של נכסים פיננסיים ושל התחייבויות פיננסיות וכן סכומים של הכנסה, הוצאה, רווח או הפסד (כולל שינויים בשווי הוגן או שווי שוק) שהוכרו בגינם. במתן גילוי כאמור, ישות לכל הפחות תפריד בין מכשירים פיננסיים הנמדדים בעלות מופחתת לבין מכשירים פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן (או שווי שוק) וכן בין נכסים פיננסיים שהם השקעה במכשירים הוניים של ישות אחרת לבין נכסים פיננסיים שהם השקעה במכשירי חוב של ישות אחרת, אולם יתכן שפילוח נוסף יידרש בהתאם לחשיבותם של המכשירים הפיננסיים ולמהות ולהיקף הסיכונים הנובעים מהם.

לדוגמה, כאשר ישות משקיעה במספר ניירות ערך סחירים הנמדדים בשווי שוק, היא עשויה לתת גילוי לערך בספרים של ניירות ערך כאמור תוך פיצול לסכומים המתייחסים להשקעה במניות, באגרות חוב ובניירות ערך אחרים. אולם כאשר פילוח כזה אינו משקף את חשיבותם של המכשירים הפיננסיים או את מהות והיקף הסיכונים שאליהם חשופה הישות (לדוגמה, משום שההשקעה במניות כוללת חשיפה משמעותית להשקעה במניות אשר התנודתיות בהן גבוהה), הרי שראוי לספק פילוח נוסף של הגילוי.

(ב) התנאים של מכשירים פיננסיים משמעותיים, כגון סכום הקרן (או הסכום הנקוב), שיעור ריבית (לרבות מידע לגבי מועדי קביעה מחדש של הריבית), מועד פדיון, לוח תשלומים או תקבולים והמטבע שבו יש לבצעם, אופציות הגלומות במכשיר (לרבות תנאיהן) וכן כל תנאי של המכשיר או אמת מידה פיננסית שהפרתם תשנה באופן משמעותי תנאי כלשהו מהתנאים האחרים.

ישות עשויה למצוא את זה מועיל לרכז את התנאים של מכשירים פיננסיים בטבלאות כגון:

(1) טבלת מועדי פירעון הכוללת את לוחות התשלומים של התחייבויות פיננסיות בחלוקה לתקופות זמן ותוך הבחנה בין קבוצות של התחייבויות פיננסיות;

(2) טבלה הכוללת את הערכים בספרים של נכסים פיננסיים ושל התחייבויות פיננסיות המהווים מכשירי חוב בהבחנה בין מכשירים נושאי ריבית קבועה לבין מכשירים נושאי ריבית משתנה, תוך פיצול לטווחי ריביות;

(3) טבלת בסיסי הצמדה של מכשירים פיננסיים הכוללת פילוח של הערכים בספרים של נכסים פיננסיים ושל התחייבויות פיננסיות לפי המטבע שבו נקובים התקבולים או התשלומים שלהם (לרבות הבחנה בין סכומים צמודים למדד המחירים לצרכן לבין סכומים שאינם צמודים).

ישות אף עשויה לאחד טבלאות המוזכרות לעיל לטבלה אחת. לדוגמה, הישות יכולה לפרט את טבלת מועדי הפירעון בהבחנה בין מכשירים נושאי ריבית קבועה לבין מכשירים נושאי ריבית משתנה, תוך פיצול לטווחי ריביות – ובכך לספק הן מידע לגבי מועדי פירעון והן מידע לגבי שיעורי ריבית וסוג הריבית.

(ג) ישות מספקת מידע בנוגע לסיכון אשראי כדי לאפשר למשתמשים בדוחותיה הכספיים להעריך את המידה שבה אי-קיום מחויבויותיהם של צדדים שכנגד עלול להקטין את הסכום של תזרימי מזומנים חיוביים בעתיד מנכסים פיננסיים שהוכרו בסוף תקופת הדיווח. בכלל זאת, הישות תיתן גילוי:

(1) לריכוז משמעותי של סיכונים אשראי. למשל, אם חלק ניכר מהנכסים הפיננסיים של ישות מיוחס לחייב עיקרי בודד או לקבוצות של חייבים שיש להם מאפיינים דומים כגון לקוחות בענף מסוים או לקוחות באזורים גיאוגרפיים שונים, יהיה ראוי לתת גילוי לעניין זה.

(2) להפרשות לחובות מסופקים שנרשמו וירידות ערך שהוכרו ברווח או הפסד, עבור כל קבוצה משמעותית של נכסים פיננסיים. יצויין גם סכום יתרות חייבים שבפיגור למועד הדיווח, אשר לא נפרעו עד למועד אישור הדוחות הכספיים, ולא הוכרה בגינם הפרשה לחובות מסופקים.

(ד) מידע לגבי ערבויות פיננסיות שהישות נתנה ו/או קיבלה לגורמים/מגורמים חיצוניים.

(ה) הערך בספרים של נכסים פיננסיים ששועבדו כבטוחה והתנאים המיוחסים לשעבודים (לרבות נכסים שהוטלו מגבלות על השימוש בהם בשל תנאי חוב או הסכום).

(ו) לגבי התחייבויות פיננסיות שהוכרו במועד הדיווח ושלגביהם קיימת הפרה של תנאי מתנאי ההתחייבות שלא תוקנה עד תום תקופת הדיווח ואשר עשויה לאפשר למלווה לדרוש פירעון, הישות תיתן גילוי:

(1) לפרטים לגבי הפרה זו;

(2) הערך בספרים של התחייבויות פיננסיות אלה במועד הדיווח;

(3) לעובדה אם ההפרה באה על תיקונה, או אם תנאי ההתחייבות הפיננסית נקבעו מחדש, לפני שהדוחות הכספיים אושרו לפרסום.

(ז) כל שינוי משמעותי שנעשה בתנאים המקוריים של מכשירים פיננסיים (כגון המרת חוב במכשירים הוניים, פריסה מחדש של התחייבות לזמן ארוך וכיוצא באלה).

(ח) השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים הנמדדים בעלות או בעלות מופחתת ואשר יש להם מחיר מצוטט.

ישויות מסוימות עשויות למצוא כמועיל יותר לפרט את הגילוי המתואר לעיל במסגרת הביאורים לכל אחד מסעיפי הדוחות הכספיים הרלוונטיים (לדוגמה, ישות עשויה לספק במסגרת ביאור הלקוחות פירוט של חובות לקוחות הנקובים במט"ח, סכומי הפרשה לחובות מסופקים וירידות ערך שהוכרו בגין סעיפי לקוחות וריכוז סיכוני אשראי המיוחסים ללקוחות).

55. אם ישות מנהלת פעילות גידור היא תיתן גילוי לעניינים הבאים:

(א) תיאור של עסקאות גידור שבוצעו והיקפן;

(ב) תיאור של המכשירים הפיננסיים המשמשים לגידור; וכן

(ג) תיאור הטיפול החשבונאי שנקט ביחס לגידור.

56. ישות שעיקר עיסוקה ומרבית נכסיה קשורים לפעילות פיננסית תספק בנוסף לגילוי הנדרש לעיל גם דיון בעניין היקף השימוש במכשירים פיננסיים, הסיכונים המתייחסים אליהם והמטרות העסקיות שאותן הם משרתים. כמו כן, הישות תספק דיון אודות מדיניות ההנהלה ביחס לבקרת הסיכונים המתייחסים למכשירים פיננסיים, כגון גידור של חשיפות לסיכון, הימנעות מריכוזי סיכון מופרזים ודרישות לקבלת בטחונות.

95-57. [בוטלו]

מכשירים פיננסיים בני מכר ומכשירים אשר מטילים על הישות מחויבות להעביר לצד אחר חלק יחסי מהנכסים נטו של הישות בעת פירוק

95א. **לגבי מכשירים פיננסיים בני מכר אשר סווגו כמכשירים הוניים, ישות תיתן גילוי (אם לא ניתן גילוי במקום אחר):**

(א) לתמצית נתונים כמותיים לגבי הסכום שסווג כהון עצמי;

(ב) למטרות, למדיניות ולתהליכים שלה לניהול מחויבויותיה לרכישה חזרה או לפדיון המכשירים כאשר תידרש לעשות כן על ידי מחזיקי המכשיר, כולל שינויים כלשהם מתקופות קודמות;

(ג) לתזרים המזומנים השלילי החזוי בעת פדיון או רכישה חזרה של קבוצה זו של מכשירים פיננסיים; וכן

(ד) למידע כיצד נקבע תזרים המזומנים השלילי החזוי בעת פדיון או רכישה חזרה.

95. אם ישות סיווגה מחדש בין התחייבויות פיננסיות לבין ההון העצמי

(א) מכשיר פיננסי בר מכר שסווג כמכשיר הוני, או

(ב) מכשיר שמטיל על הישות מחויבות להעביר לצד אחר חלק יחסי של הנכסים נטו של הישות בעת פירוק ואשר מסווג כמכשיר הוני

הישות תיתן גילוי לסכום שסווג מחדש אל ומאת כל קטגוריה (התחייבויות פיננסיות או הון), העיתוי והסיבה לסיווג מחדש.

95. ישות אינה נדרשת לתת את הגילויים בסעיפים 51-56 לגבי מכשירים אשר יש דרישה לסווגם כמכשירים הוניים בהתאם לסעיפים 16 א ו-16 ב או לסעיפים 16 ג ו-16 ד.

מועד תחילה

96. ישות תיישם את תקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017) לתקופות שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2017 או לאחריה. יישום מוקדם מותר.

96א. תקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017), כולל חריג בעל תחולה מוגבלת למכשירים פיננסיים כמפורט בסעיפים 16 א-16 ד; לפיכך, ישות לא תיישם את החריג בדרך ההיקש. סיווג מכשירים בהתאם לחריג זה יוגבל לטיפול החשבונאי במכשיר כזה בהתאם לתקן חשבונאות מספר 22 (מעודכן 2017). המכשיר לא ייחשב כמכשיר הוני בהנחיות אחרות, לדוגמה תקן חשבונאות מספר 24, תשלום מבוסס מניות.

הוראות מעבר

97. ישות תיישם תקן זה בדרך של יישום למפרע בהתאם לתקן חשבונאות מספר 35, מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות.

97א. כאשר מיישמים את סעיפים 16 ג ו-16 ד, ישות נדרשת לפצל מכשיר פיננסי מורכב עם מחויבות להעביר לצד אחר חלק יחסי מהנכסים נטו של הישות בעת פירוק לרכיב התחייבות ולרכיב הוני נפרדים. אם רכיב ההתחייבות אינו קיים עוד, יישום למפרע של תיקונים אלה לתקן חשבונאות מספר 22 יגרום להפרדה של שני רכיבים הוניים. הרכיב הראשון יהיה בעודפים וייצג את הריבית המצטברת שנצברה על רכיב ההתחייבות. הרכיב האחר ייצג את הרכיב ההוני המקורי. לפיכך, ישות אינה צריכה לפצל את שני הרכיבים אם רכיב ההתחייבות אינו קיים עוד במועד יישום התיקונים.

שינויים לתקני חשבונאות אחרים

97ב. תקן זה מחליף את תקן חשבונאות מספר 22 מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה שפורסם בשנת 2005.

97ג. תקן זה מבטל את תקן חשבונאות מספר 31 תיקון תקן חשבונאות מספר 22 מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה שפורסם בשנת 2007.

97ד. סעיף 55 א לגילוי דעת מספר 68 שיטת השווי המאזני יבוטל.

112-98. [בוטלו]

נספח א' - הנחיות ליישום

הנספח מהווה חלק בלתי נפרד מהתקן.

1א. הנחיות יישום אלה מבהירות את יישומם של היבטים מסוימים של התקן.

2א. התקן אינו עוסק בהכרה או במדידה של מכשירים פיננסיים.

הגדרות (סעיפים 11-14)

נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות

3א. מטבע (מזומן) הוא נכס פיננסי, מאחר שהוא מייצג את אמצעי החליפין ולכן הוא הבסיס על פיו כל העסקאות נמדדות ומוכרות בדוחות כספיים. פיקדון של מזומן בבנק או במוסד כספי דומה הוא נכס פיננסי, מאחר שהוא מייצג את הזכות החוזית של המפקיד לקבל מזומן מהמוסד או למשוך שיק או מכשיר דומה כנגד היתרה בבנק, לטובת זכאי לצורך פירעון התחייבות פיננסית.

4א. דוגמאות נפוצות של נכסים פיננסיים המייצגים זכות חוזית לקבל מזומן בעתיד ומנגד התחייבויות פיננסיות המייצגות מחויבות חוזית למסור מזומן בעתיד הינן:

(א) לקוחות וספקים,

(ב) שטרות לקבל ולשלם,

(ג) הלוואות לקבל ולשלם, וכן

(ד) אגרות חוב לקבל ולשלם.

בכל אחד מהמקרים, כנגד זכותו החוזית של צד אחד לקבל (או מחויבות לשלם) מזומן קיימת מחויבות חוזית מקבילה של הצד האחר לשלם (או זכות לקבל).

5א. סוג אחר של נכס פיננסי הוא מכשיר, אשר ההטבה הכלכלית שתתקבל או שתינתן בגינו, היא נכס פיננסי שאינו מזומן. לדוגמה, שטר לשלם באגרות חוב ממשלתיות מעניק למחזיק את הזכות החוזית לקבל ומטיל על המנפיק את המחויבות החוזית למסור, אגרות חוב ממשלתיות, ולא מזומן. אגרות החוב הן נכסים פיננסיים משום שהן מייצגות מחויבויות של הממשלה המנפיקה לשלם מזומן. לפיכך, השטר הוא נכס פיננסי של מחזיק השטר והתחייבות פיננסית של מנפיק השטר.

6א. מכשירי חוב "צמיתים" - (כמו אגרות חוב צמיתות ושטרי הון צמיתים), מקנים, באופן רגיל, למחזיק את הזכות החוזית לקבל תשלומי ריבית במועדים קבועים המתמשכים לעתיד לא מוגדר, ללא זכות לקבל החזר של הקרן או עם הזכות לקבל החזר של הקרן בתנאים הגורמים להחזר להיות מאוד בלתי סביר או מאוד רחוק בעתיד. לדוגמה, ישות עשויה להנפיק מכשיר פיננסי, המחייב אותה לבצע תשלומים שנתיים לצמיתות, השווים לשיעור ריבית נקוב של 8% אשר מיוחס לסכום קרן נקוב של 1,000 ש"ח. בהנחה ש- 8% הוא שיעור ריבית השוק למכשיר במועד הנפקתו, המנפיק נוטל מחויבות חוזית לבצע זרם של תשלומי ריבית עתידיים ששוויים ההוגן (ערך נוכחי) הוא 1,000 ש"ח בעת ההכרה לראשונה. למחזיק ולמנפיק של המכשיר יש נכס פיננסי והתחייבות פיננסית, בהתאמה.

7א. זכות חוזית או מחויבות חוזית לקבל, למסור או להחליף מכשירים פיננסיים היא כשלעצמה מכשיר פיננסי. רצף של זכויות חוזיות או מחויבויות חוזיות מקיים את הגדרת מכשיר פיננסי אם, בסופו של דבר, הוא יוביל לקבלה או מסירה של מזומן או לרכישה או הנפקה של מכשיר הוני.

8א. היכולת לממש זכות חוזית או הדרישה למלא אחר מחויבות חוזית עשויה להיות מוחלטת או מותנית בהתרחשות אירוע עתידי. לדוגמה, ערבות פיננסית היא זכות חוזית של המלווה לקבל מזומן מהערב, ומחויבות חוזית מקבילה של הערב לשלם למלווה, אם הלווה אינו עומד במחויבותו. הזכות החוזית והמחויבות החוזית קיימות כתוצאה מעסקה בעבר או מאירוע בעבר (קבלת הערבות), למרות שהן יכולות של המלווה לממש את זכותו והן הדרישה מהערב לעמוד במחויבותו מותנות בכך שהלווה לא יעמוד במחויבותו בעתיד. זכות מותנית ומחויבות מותנית מקיימות את ההגדרה של נכס פיננסי ושל התחייבות פיננסית, למרות שנכסים והתחייבויות כאלה אינם מוכרים תמיד בדוחות הכספיים. חלק מהזכויות החוזיות והמחויבויות החוזיות עשויות להיות חוזי ביטוח שאינן בתחולתו של תקן זה.

9א. על פי כללי חשבונאות מקובלים, חכירה מימונית נחשבת בעיקרה כזכותו של המחכיר לקבל, ומחויבותו של החוכר לשלם, זרם תשלומים שהם במהותם זהים לתשלומים משולבים של קרן וריבית על-פי הסכם הלוואה. המחכיר מטפל בהשקעתו בהתאם לסכום שהוא זכאי לקבל על-פי חוזה החכירה ולא על פי הנכס המוכר עצמו. לעומת זאת, חכירה תפעולית נחשבת בעיקרה כחוזה שביצעו לא הושלם, המחייב את המחכיר לאפשר שימוש בנכס בתקופות עתידיות כנגד תמורה הדומה לעמלה בגין שירות. המחכיר ממשיך לטפל בנכס המוכר עצמו ולא בסכום כלשהו שהוא זכאי לקבל בעתיד על-פי החוזה. בהתאם לכך, אצל המחכיר חכירה מימונית נחשבת למכשיר פיננסי וחכירה תפעולית אינה נחשבת למכשיר פיננסי (למעט תשלומים ספציפיים שהגיע מועד פירעונם).

10א. נכסים מוחשיים (כגון מלאי ורכוש קבוע), נכסים חכורים ונכסים בלתי מוחשיים (כגון פטנטים וסימנים מסחריים) אינם נכסים פיננסיים. שליטה בנכסים מוחשיים ובלתי מוחשיים אלה יוצרת הזדמנות להפיק תזרים חיובי של מזומן או של נכס פיננסי אחר, אך אינה גורמת לזכות קיימת לקבל מזומן או נכס פיננסי אחר.

11א. נכסים (כגון הוצאות מראש) שההטבה הכלכלית העתידית בגינם היא קבלה של סחורות או של שירותים, ולא זכות לקבל מזומן או נכס פיננסי אחר, אינם נכסים פיננסיים. באופן דומה, פריטים, כגון הכנסות נדחות ומרבית סוגי המחויבויות לאחריות, אינם התחייבויות פיננסיות, מאחר והתזרים השלילי של הטבות כלכליות המתייחסות אליהם הוא מסירה של סחורות ושל שירותים, ולא מחויבות חוזית לשלם מזומן או נכס פיננסי אחר.

12א. התחייבויות או נכסים שאינם חוזיים (כגון מסים על ההכנסה המוטלים כתוצאה מדרישות חוקיות ונאכפים על ידי הממשלה) אינם התחייבויות פיננסיות או נכסים פיננסיים. הטיפול החשבונאי במסים על ההכנסה נדון בתקן חשבונאות מספר 19, מסים על ההכנסה. באופן דומה, מחויבויות משתמעות, אינן נובעות מחוזים ואינן התחייבויות פיננסיות.

מכשירים הוניים

13א. דוגמאות למכשירים הוניים כוללות מניות רגילות שאינן בנות מכר למנפיק (non-puttable), מכשירים בני מכר מסוימים (ראה סעיפים 16א ו-16ב), מכשירים מסוימים אשר מטילים על הישות מחויבות להעביר לצד אחר חלק יחסי מהנכסים נטו של הישות בעת פירוק (ראה סעיפים 16ג ו-16ד), סוגים מסוימים של מניות בכורה (ראה סעיפים 25א-26), וכתבי אופציה (warrants) או אופציות רכש שנכתבו המתירים למחזיק בהם להזמין (subscribe) או לרכוש מניות רגילות שאינן בנות מכר למנפיק בישות המנפיקה תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר. מחויבות של ישות להנפיק או לרכוש את מכשיריה הוניים תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר, היא מכשיר הוני של הישות. עם זאת, אם החוזה האמור כולל מחויבות של הישות לשלם מזומן או נכס פיננסי אחר (למעט חוזה המסווג כהון בהתאם לסעיפים 16א ו-16ב או לסעיפים 16ג ו-16ד), הרי שהוא יוצר גם התחייבות בגובה הערך הנוכחי של סכום הפדיון. מנפיק של מניות רגילות שאינן בנות מכר למנפיק נוטל על עצמו התחייבות, כאשר הוא פועל באופן רשמי לביצוע חלוקה ונעשה מחויב מבחינה משפטית לביצועה כלפי בעלי המניות. מקרה כאמור ייתכן לאחר הכרזה על דיבידנד או כאשר הישות מתחסלת (wound up) וכל הנכסים הנותרים, לאחר מילוי כל התחייבויותיה, הופכים ניתנים לחלוקה לבעלי מניות.

14א. אופציית רכש שנרכשה או חוזה דומה אחר, שנרכש על ידי ישות, אשר מקנה לה את הזכות לרכוש חזרה את מכשיריה הוניים בתמורה למסירת מזומן או נכס פיננסי אחר, אינו נכס פיננסי של הישות. במקום זאת, כל תמורה ששולמה בגין חוזה כאמור תנוכה מההון העצמי.

א14א. בוטל.

קבוצת המכשירים אשר נחותה מכל הקבוצות האחרות (סעיפים 16א(ב) ו-16ג(ב))

א14ב. אחד המאפיינים של סעיפים 16א ו-16ג הוא שהמכשיר הפיננסי הוא בקבוצת מכשירים, אשר נחותה מכל הקבוצות האחרות.

א14ג. בעת קביעה אם מכשיר הוא בקבוצה נחותה, ישות מעריכה את תביעת המכשיר בעת פירוק כאילו התרחש פירוק במועד שבו היא מסווגת את המכשיר. ישות תעריך מחדש את הסיווג אם חל שינוי בנסיבות הרלוונטיות. לדוגמה, אם הישות מנפיקה או פודה מכשיר פיננסי אחר, הדבר יכול להשפיע על הקביעה אם המכשיר הנבחן הוא בקבוצה של מכשירים, אשר נחותה מכל הקבוצות האחרות.

א14ד. מכשיר שיש לו זכות עדיפה בעת פירוק של הישות אינו מכשיר שמזכה בחלק יחסי מהנכסים נטו של הישות. לדוגמה, למכשיר יש זכות עדיפה בעת פירוק אם הוא מזכה את המחזיק בדיבידנד קבוע בעת פירוק, בנוסף לחלק בנכסים נטו של הישות, כאשר למכשירים אחרים בקבוצה הנחותה שלהם זכות לחלק יחסי מהנכסים נטו של הישות אין אותה הזכות בעת פירוק.

א14ה. אם לישות יש רק קבוצה אחת של מכשירים פיננסיים, קבוצה זו תטופל כאילו היא נחותה מכל הקבוצות האחרות.

סך תזרימי מזומנים חזויים שניתן לייחס למכשיר במהלך חיי המכשיר (סעיף 16א(ה))

א14ו. סך תזרימי המזומנים החזויים של המכשיר במהלך חיי המכשיר חייב להיות מבוסס במהות על הרווח או הפסד, על השינוי בנכסים נטו שהוכרו או על השווי ההוגן של הנכסים נטו של הישות שהוכרו ושלא הוכרו במהלך חיי המכשיר. יש למדוד רווח או הפסד ושינויים בנכסים נטו שהוכרו בהתאם לתקני החשבונאות המתאימים.

עסקאות שמתקשר בהן מחזיק מכשיר שלא במעמדו כבעלים של הישות (סעיפים 16א ו-16ג)

א14ז. המחזיק של מכשיר בר מכר או של מכשיר המטיל על הישות מחויבות להעביר לצד אחר חלק יחסי מהנכסים נטו של הישות בעת פירוק עשוי להתקשר עם הישות בעסקאות שלא במעמדו כבעלים. לדוגמה, מחזיק מכשיר יכול להיות גם עובד של הישות. רק תזרימי המזומנים והתנאים החזויים של המכשיר המתייחסים למחזיק המכשיר כבעלים של הישות יובאו בחשבון בעת הערכה אם יש לסווג את המכשיר כהון בהתאם לסעיף 16א או לסעיף 16ג.

א14ח. דוגמה לכך היא שותפות מוגבלת שיש לה שותפים כלליים ושותפים מוגבלים. שותפים כלליים מסוימים יכולים לספק לישות ערבות ועשויים לקבל תיגמול בגין מתן ערבות זו. במצבים אלה, הערבות ותזרימי המזומנים המיוחסים מתייחסים למחזיקי המכשיר במעמדם כערבים ולא במעמדם כבעלים של הישות. לפיכך, ערבות כזו ותזרימי המזומנים המיוחסים לא יגרמו לכך שהשותפים הכלליים ייחשבו נחותים לשותפים המוגבלים, ולא תהיה התחשבות בהם בהערכה אם התנאים החזויים של מכשירי השותפות המוגבלת ושל מכשירי השותפות הכללית זהים.

א14ט. דוגמה אחרת היא הסדר חלוקת רווח או הפסד המקצה רווח או הפסד למחזיקי המכשיר על בסיס הספקת שירותים או עסקים המופקים במהלך השנה השוטפת ושנים קודמות. הסדרים אלה הם עסקאות עם מחזיקי מכשיר במעמדם כלא-בעלים ואין להתחשב בהם בהערכת המאפיינים הרשומים בסעיף 16א או בסעיף 16ג. אולם, הסדרי חלוקת רווח או הפסד המקצים רווח או הפסד למחזיקי המכשיר המבוסס על הסכום הנומינלי של המכשירים שלהם ביחס לאחרים בקבוצה מייצגים עסקאות עם מחזיקי המכשירים במעמדם כבעלים ויש להתחשב בהם בעת הערכת המאפיינים הרשומים בסעיף 16א או בסעיף 16ג.

14א. תזרימי המזומנים והתנאים החוזיים של עסקה בין מחזיק מכשיר (כשהוא לא במעמד של בעלים) לבין הישות המנפיקה חייבים להיות דומים לעסקאות מקבילות שעשויות להתרחש בין מי שאינו מחזיק מכשיר לבין הישות המנפיקה.

אין מכשיר פיננסי אחר או חוזה עם סך תזרימי מזומנים אשר קובע או מגביל במהות את התשואה השירית למחזיק המכשיר (סעיפים 16ב ו-16ד)

14א. תנאי לסיווג מכשיר פיננסי כהון, אשר מלבד זאת מקיים את הקריטריונים בסעיף 16א או בסעיף 16ג, הוא שלישות אין עוד מכשיר פיננסי אחר או חוזה אחר שיש לו (א) סך תזרימי מזומנים המבוססים במהות על רווח או הפסד, על השינוי בנכסים נטו שהוכרו או על השינוי בשווי ההוגן של הנכסים נטו של הישות שהוכרו ושלא הוכרו וכן (ב) השפעה של הגבלה או של קביעה במהות של התשואה השירית. המכשירים הבאים, כאשר מתקשרים בהם בתנאים מסחריים רגילים עם צדדים לא קשורים, אינם אמורים למנוע ממכשירים שמלבד זאת היו מקיימים את הקריטריונים בסעיף 16א או בסעיף 16ג מלהיות מסווגים כהון:

(א) מכשירים עם סך תזרימי מזומנים המבוססים במהות על נכסים ספציפיים של הישות.

(ב) מכשירים עם סך תזרימי מזומנים המבוססים על אחוז מההכנסות.

(ג) חוזים המיועדים לתגמל עובדים בודדים בגין הספקת שירותים לישות.

(ד) חוזים הדורשים תשלום בשיעור לא משמעותי מהרווח בגין שירותים או סחורות שסופקו.

מכשירים פיננסיים נגזרים

15א. מכשירים פיננסיים כוללים מכשירים ראשוניים (primary) (כגון חייבים, זכאים ומכשירים הוניים) ומכשירים פיננסיים נגזרים (כגון אופציות פיננסיות, חוזי אקדמה פיננסיים, חוזים עתידיים פיננסיים, חוזי החלפת ריבית וחוזי החלפת מטבע). מכשירים פיננסיים נגזרים מקיימים את הגדרת מכשיר פיננסי, ולפיכך מצויים בתחולת תקן זה.

16א. מכשירים פיננסיים נגזרים יוצרים זכויות ומחויבויות שהשפעתן היא העברה, בין הצדדים למכשיר, של אחד או יותר מהסיכונים הפיננסיים, הטבועים במכשיר הפיננסי הראשוני שבבסיס החוזה. בעת ההתקשרות בחוזה, מכשירים פיננסיים נגזרים מקנים לצד אחד זכות חוזית להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם צד אחר בתנאים פוטנציאליים עדיפים, או מחויבות חוזית להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם צד אחר בתנאים פוטנציאליים נחותים. עם זאת, מכשירים אלה, בדרך כלל, אינם כוללים העברה של המכשיר הפיננסי הראשוני שבבסיס החוזה בעת הכניסה לחוזה או במועד פירעונו. חלק מהמכשירים כוללים גם זכות וגם מחויבות לביצוע חליפין. מאחר ותנאי החליפין נקבעים בעת הכניסה לחוזה, הרי ששינוי מחירים בשווקים הפיננסיים עשוי להפוך את תנאי החליפין לעדיפים או לנחותים.

17א. אופציית רכש או אופציית מכר להחלפת נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות (כלומר, מכשירים פיננסיים, אשר אינם מכשיריה ההוניים של הישות) מקנים למחזיק זכות להשיג הטבות כלכליות עתידיות פוטנציאליות, המיוחסות לשינויים בשווי ההוגן של המכשיר הפיננסי שבבסיס החוזה. מנגד, כותב אופציה נוטל על עצמו מחויבות לוותר על הטבות כלכליות עתידיות פוטנציאליות או לשאת בהפסדים פוטנציאליים של הטבות כלכליות, המיוחסות לשינויים בשווי ההוגן של המכשיר הפיננסי שבבסיסה. הזכות החוזית של המחזיק והמחויבות החוזית של הכותב מקיימות את ההגדרה של נכס פיננסי ושל התחייבות פיננסית, בהתאמה. המכשיר הפיננסי שבבסיס חוזה אופציה עשוי להיות כל נכס פיננסי, לרבות מניות של ישויות אחרות ומכשירים נושאי ריבית. אופציה עשויה לחייב את הכותב להנפיק מכשיר חוב, במקום להעביר נכס פיננסי, אך המכשיר הפיננסי שבבסיס האופציה יצור נכס פיננסי אצל המחזיק, אם האופציה תמומש. זכות המחזיק באופציה להחליף את הנכס הפיננסי בתנאים פוטנציאליים עדיפים ומחויבות כותב האופציה להחליף את הנכס הפיננסי בתנאים פוטנציאליים נחותים, הן נפרדות מהנכס הפיננסי שבבסיסה, אשר יוחלף בעת מימוש

האופציה. המהות של זכות המחזיק ושל מחויבות הכותב אינה מושפעת מהסבירות שהאופציה תמומש.

18א. דוגמה נוספת למכשיר פיננסי נגזר היא חוזה אקדמה (פרוורד) לסילוק בעוד שישה חודשים ואשר לפיו צד אחד (הרוכש) מבטיח למסור 1,000,000 ש"ח במזומן תמורת 1,000,000 ש"ח סכום נקוב של אגרות חוב ממשלתיות הנושאות ריבית קבועה, והצד האחר (המוכר) מבטיח למסור 1,000,000 ש"ח סכום נקוב של אגרות חוב ממשלתיות הנושאות ריבית קבועה תמורת 1,000,000 ש"ח במזומן. במהלך ששת החודשים, לשני הצדדים זכות חוזית ומחויבות חוזית להחליף מכשירים פיננסיים. אם מחיר השוק של אגרות החוב הממשלתיות יעלה מעל 1,000,000 ש"ח, התנאים יהיו עדיפים לרוכש ונחותים למוכר. אם מחיר השוק יורד מתחת ל-1,000,000 ש"ח, ההשפעה תהיה הפוכה. לרוכש יש זכות חוזית (נכס פיננסי), הדומה לזכות הנובעת מהחזקת אופציית רכש, וכן מחויבות חוזית (התחייבות פיננסית), הדומה למחויבות הנובעת מכתובת אופציית מכר. למוכר יש זכות חוזית (נכס פיננסי), הדומה לזכות הנובעת מהחזקת אופציית מכר, ומחויבות חוזית (התחייבות פיננסית) הדומה למחויבות הנובעת מכתובת אופציית רכש. כמו באופציות, זכויות ומחויבויות חוזיות אלה מהוות נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות הנפרדות ונבדלות ממכשירי-הבסיס הפיננסיים (אגרות החוב והמזומן שיוחלפו). לשני הצדדים לחוזה אקדמה יש מחויבות לבצע את עסקת החליפין במועד המוסכם, בעוד שביצוע על-פי חוזה אופציה יתרחש רק אם וכאשר המחזיק באופציה יבחר לממשה.

19א. סוגים רבים אחרים של מכשירים נגזרים מגלמים זכות או מחויבות לבצע החלפה עתידית, לרבות חוזים להחלפת מטבע ולהחלפת שיעורי ריבית ("swap"³), עסקאות תקרה ("caps"⁴), רצועה ("collars"⁵) וריצפה ("floors"⁶), מחויבויות למתן הלוואות, מתן זכות להנפקת שטרות ומכתבי אשראי. ניתן לראות בחוזה להחלפת ריבית סוג של חוזה אקדמה שבו הצדדים מסכימים לבצע סדרה של החלפות עתידיות של סכומי מזומן, כאשר סכום אחד מחושב בהתייחס לשיעור ריבית משתנה והאחר בהתייחס לשיעור ריבית קבוע. חוזים עתידיים (futures) הם סוג נוסף של חוזי אקדמה, השונים מהם בעיקר בכך שהחוזים הם אחידים ונסחרים בבורסה.

חוזים לרכישה או למכירה של פריטים לא פיננסיים (סעיפים 8-10)

20א. חוזים לרכישה או למכירה של פריטים לא פיננסיים אינם מקיימים את הגדרת מכשיר פיננסי, היות והזכות החוזית של צד אחד לקבל נכס לא פיננסי או שירות והמחויבות המקבילה של הצד האחר לא יוצרים זכות קיימת או מחויבות קיימת של צד כלשהו לקבל, למסור או להחליף נכס פיננסי. לדוגמה, חוזים בהם הסילוק יבוצע רק על ידי קבלה או מסירה של פריט לא פיננסי (לדוגמה, אופציה, חוזה עתידי או חוזה אקדמה על כסף) אינם מכשירים פיננסיים. רבים מחוזי סחורות היסוד הם מסוג זה. חלק מחוזי הסחורות הם סטנדרטים בצורתם ונסחרים בשווקים מוסדרים באופן דומה לזה של מכשירים פיננסיים נגזרים מסוימים. לדוגמה, חוזה עתידי על סחורות יסוד ניתן לרכישה או למכירה בנקל תמורת מזומן, משום שהוא רשום למסחר בבורסה ועשוי להחליף ידיים פעמים רבות. עם זאת, הצדדים הקונים והמוכרים את החוזה סוחרים למעשה בסחורות היסוד שבבסיס החוזה. היכולת לרכוש או למכור חוזה סחורת יסוד תמורת מזומן, הקלות שבה ניתן לרכשו או למכרו והאפשרות לשאת ולתת על סליקה כספית של המחויבות לקבל או למסור את סחורת היסוד, אינן משנות את התכונה היסודית של החוזה באופן שייצור מכשיר פיננסי. אף על פי כן, חלק מהחוזים לרכוש או למכור פריטים לא פיננסיים, אשר ניתנים לסילוק בנטו או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים או שהפריט הלא הפיננסי שבבסיסם ניתן להמרה בנקל למזומן, הם בתחולת התקן ויטופלו כמכשירים פיננסיים (ראה סעיף 8).

³ swap - חליפין כלשהו של סדרה אחת של תזרימי מזומנים או זרמי תשלומים בסדרה אחרת.

⁴ caps - הסכמה לפיה הקונה מתחייב, לשלם שער ריבית קבוע מכסימלי, שנקבע מראש, על סכום רעיוני, אם שערי הריבית המשתנים ינועו מעל השער שנקבע.

⁵ collars - קביעת שער תחתון ושער עליון של ריבית (צירוף של caps ו-floors).

⁶ floors - היפוכו של cap (קביעת שער תחתון).

21א. חוזה הכרוך בקבלה או במסירה של נכסים מוחשיים אינו יוצר נכס פיננסי של צד אחד והתחייבות פיננסית של צד אחר, אלא אם התשלום המקביל נדחה מעבר למועד בו מועברים הנכסים המוחשיים. כך הוא המקרה ברכישה או במכירה של סחורות באשראי מסחרי.

22א. חוזים מסוימים הם צמודי-סחורות יסוד, אך סילוקם אינו כרוך בקבלה או מסירה פיזית של סחורות היסוד. חוזים אלה קובעים סילוק בדרך של תשלומים במזומן, הנקבעים על פי נוסחה בחוזה, ולא באמצעות תשלומים של סכומים קבועים. לדוגמה, סכום הקרן של אגרת חוב ניתן לחישוב על ידי הכפלת מחיר הנפט בשוק, במועד הפירעון של אגרת החוב, בכמות קבועה של נפט. במקרה כזה הקרן צמודה למחיר סחורת היסוד, אך מסולקת רק במזומן. חוזה כזה מהווה מכשיר פיננסי.

23א. ההגדרה של מכשיר פיננסי כוללת גם חוזה היוצר נכס לא-פיננסי או התחייבות לא-פיננסית, בנוסף לנכס פיננסי או להתחייבות פיננסית. מכשירים פיננסיים כאלה נותנים, לעתים קרובות, לצד אחד אופציה להחליף נכס פיננסי בנכס לא-פיננסי. לדוגמה, אגרת חוב צמודת נפט עשויה להקנות למחזיק את הזכות לקבל זרם תשלומי ריבית תקופתיים קבועים וסכום קבוע של מזומן במועד הפירעון, יחד עם אופציה להחליף את סכום הקרן בכמות קבועה של נפט. כדאיות מימוש האופציה תשתנה מזמן לזמן בהתאם לשווי ההוגן של הנפט וליחס ההמרה של מזומן בנפט (מחיר ההחלפה) הטבוע באגרת החוב. כוונותיו של המחזיק באגרת החוב בנוגע למימוש האופציה אינן משפיעות על מהות הנכסים המרכיבים את החוזה. הנכס הפיננסי של המחזיק והתחייבות הפיננסית של המנפיק הופכים את אגרת החוב למכשיר פיננסי, ללא קשר לסוגים האחרים של נכסים ושל התחייבויות שנוצרו אף הם.

24א. בוטל.

הצגה

התחייבויות והון עצמי (סעיפים 15-27)

העדר מחויבות חוזית למסור מזומן או נכס פיננסי אחר (סעיפים 17-20)

25א. מניות בכורה עשויות להיות מונפקות עם זכויות שונות. לצורך הקביעה אם מניית בכורה היא התחייבות פיננסית או מכשיר הוני, המנפיק מעריך את הזכויות המיוחדות (particular) הנלוות למניה כדי לקבוע אם היא בעלת המאפיין היסודי של התחייבות פיננסית. לדוגמה, מניית בכורה העומדת לפדיון במועד מסוים או ניתנת לפדיון על פי בחירתו של המחזיק, כוללת התחייבות פיננסית, מאחר שלמנפיק יש מחויבות להעביר נכסים פיננסיים למחזיק במניה. חוסר היכולת הפוטנציאלית של המנפיק לעמוד במחויבות לפדות מניית בכורה במועד בו הוא נדרש לכך בהתאם לחוזה (לדוגמה בשל חוסר במקורות, בשל מגבלות חוקיות או בשל העדר רווחים או עודפים), אינה מבטלת את המחויבות. אופציה של המנפיק לפדות את המניות במזומן לא מקיימת את ההגדרה של התחייבות פיננסית, מאחר שלמנפיק אין מחויבות בהווה להעביר נכסים פיננסיים לבעלי המניות. במקרה זה, פדיון המניות נתון באופן בלעדי לשיקול דעתו של המנפיק. עם זאת, מחויבות עשויה להיווצר כאשר מנפיק מניות הבכורה מממש את האופציה שלו (בדרך כלל, על ידי הודעה פורמלית לבעלי המניות בדבר כוונתו לפדות את המניות).

26א. כאשר מניות בכורה אינן ניתנות לפדיון, הסיווג המתאים נקבע בהתאם לזכויות האחרות הנלוות להן. הסיווג מתבסס על הערכת המהות של ההסדרים החוזיים ועל ההגדרות של התחייבות פיננסית ומכשיר הוני. כאשר חלוקות למחזיקים במניות הבכורה, בין אם הן צוברות ובין אם הן לא צוברות, נתונות לשיקול דעתו של המנפיק, המניות הן מכשירים הוניים. הסיווג של מניית בכורה כמכשיר הוני או כהתחייבות פיננסית אינו מושפע, בין היתר, מהגורמים הבאים:

(א) היסטוריה של ביצוע חלוקות,

(ב) כוונה לבצע חלוקות בעתיד,

(ג) השפעה שלילית אפשרית על מחיר מניות רגילות של המנפיק, אם חלוקות אינן מתבצעות (בגלל מגבלות על חלוקת דיבידנדים למניות רגילות אם דיבידנדים אינם משולמים למניות הבכורה),

(ד) סכום העודפים של המנפיק,

(ה) תחזית של המנפיק לרווח או הפסד בתקופה, או

(ו) יכולת או אי יכולת של המנפיק להשפיע על סכום הרווח או הפסד שלו בתקופה.

סילוק במכשיריה ההוניים של הישות (סעיף 23)

27א. הדוגמאות הבאות ממחישות כיצד לסווג סוגים שונים של חוזים על מכשיריה ההוניים של הישות:

(א) מחויבות של ישות לרכוש את מניותיה תמורת מזומן יוצרת התחייבות פיננסית בגובה הערך הנוכחי של סכום הפדיון, גם אם המחויבות מותנית בכך שהצד שכנגד יממש את זכותו לפדות (למעט כפי שנקבע בסעיפים 16א ו-16ב או בסעיפים 16ג ו-16ד). דוגמה למחויבות מותנית היא אופציה שהונפקה, הדורשת מהישות לרכוש חזרה את מניותיה תמורת מזומן אם הצד שכנגד יממש את זכותו.

(ב) חוזה אשר יסולק במזומן הוא נכס פיננסי או התחייבות פיננסית אף אם סכום המזומן, אשר יתקבל או יימסר, מתבסס על שינויים במחיר השוק של ההון העצמי של הישות (למעט כפי שנקבע בסעיפים 16א ו-16ב או בסעיפים 16ג ו-16ד). דוגמה לכך היא אופציה למניה, המסולקת נטו במזומן (net cash settled).

הוראות סילוק מותנה (סעיף 25)

28א. סעיף 25 קובע כי אם התממשות חלק של הוראת סילוק מותנה, אשר עשוי לדרוש סילוק במזומן או בנכס פיננסי אחר (או בדרך כזו אשר תוצאתה היא שהמכשיר הוא התחייבות פיננסית) אינה מציאותית, הוראת הסילוק אינה משפיעה על סיווג מכשיר פיננסי. לכן, חוזה אשר דורש סילוק במזומן רק בקרות אירוע, שהוא נדיר מאוד, לא מציאותי (highly abnormal) ומאוד לא סביר שיתרחש, הוא מכשיר הוני.

טיפול בדוחות כספיים מאוחדים

29א. כאשר מסווגים מכשיר פיננסי (או רכיב שלו) בדוחות כספיים מאוחדים, ישות בוחנת את כל התנאים שהוסכמו בין חברות הקבוצה והמחזיקים במכשיר לצורך הקביעה אם לקבוצה בכללותה יש מחויבות למסור מזומן או נכס פיננסי אחר ביחס למכשיר או לסלק אותו באופן שיביא לסיווגו כהתחייבות. כאשר חברה בת בקבוצה מנפיקה מכשיר פיננסי וחברה אם או חברה אחרת בקבוצה מסכמת באופן ישיר עם המחזיקים במכשיר לגבי תנאים נוספים (לדוגמה, ערבות), יתכן ולקבוצה לא יהיה שיקול דעת לגבי חלוקות או פדיון. למרות שהחברה הבת עשויה לסווג באופן נאות את המכשיר ללא התייחסות לתנאים נוספים אלה בדוחותיה הכספיים הנפרדים, ההשפעה של הסכמים אחרים בין חברי הקבוצה ומחזיקי המכשיר נלקחת בחשבון כדי להבטיח שהדוחות הכספיים המאוחדים משקפים את החוזים ואת העסקאות בהם התקשרה הקבוצה כמכלול. במידה שישנה מחויבות כזו או הוראת סילוק כזו, המכשיר (או הרכיב שלו אשר נתון למחויבות זו) יסווג כהתחייבות פיננסית בדוחות הכספיים המאוחדים.

29א. סוגים מסוימים של מכשירים אשר מטילים על הישות מחויבות חוזית מסווגים כמכשירים הוניים בהתאם לסעיפים 16א ו-16ב או לסעיפים 16ג ו-16ד. סיווג בהתאם לסעיפים אלה מהווה חריג לכללים שאחרת מיושמים בתקן זה לסיווג מכשיר. חריג זה אינו מורחב לסיווג של זכויות מיעוט בדוחות הכספיים המאוחדים. לפיכך, מכשירים המסווגים כמכשירים הוניים בהתאם לסעיפים 16א ו-16ב או לסעיפים 16ג ו-16ד בדוחות הכספיים הנפרדים או

בדוחות הכספיים האינדיבידואליים שהם זכויות מיעוט מסווגים כהתחייבויות בדוחות הכספיים המאוחדים של הקבוצה.

מכשירים פיננסיים מורכבים (סעיפים 28-32)

א30. בוטל.

א31. צורה שכיחה של מכשיר פיננסי מורכב היא מכשיר חוב עם אופציית המרה משובצת, כגון אגרת חוב הניתנת להמרה למניות רגילות של המנפיק וללא מאפייני נגזר משובץ אחרים. סעיף 28 דורש מהמנפיק של מכשיר פיננסי כזה להציג בנפרד בדוח על המצב הכספי את רכיב ההתחייבות והרכיב ההוני, כאמור להלן:

(א) מחויבות המנפיק לשלם קרן וריבית במועדים קבועים מראש היא התחייבות פיננסית, שקיימת כל עוד המכשיר לא הומר. בעת ההכרה לראשונה, השווי ההוגן של רכיב ההתחייבות הוא הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, שנקבעו בחוזה, אשר מהוונים לפי שיעור ריבית המקובלת בשוק לגבי מכשירים באיכות אשראי דומה, אשר מספקים למעשה את אותם תזרימי מזומנים, באותם תנאים, אך ללא אופציית ההמרה.

(ב) המכשיר ההוני הוא אופציה משובצת להמיר את ההתחייבות להון עצמי של המנפיק. לאופציה זו יש ערך בעת ההכרה לראשונה אף כאשר היא מחוץ לכסף.

א32. בעת המרה של מכשיר הניתן להמרה במועד פדיונו, הישות גורעת את רכיב ההתחייבות ומכירה בו כהון עצמי. הרכיב ההוני המקורי נשאר בהון העצמי (למרות שהוא עשוי להיות מועבר בתוך ההון העצמי מסעיף אחד לאחר). אין רווח או הפסד בגין ההמרה במועד הפדיון.

א33. כאשר ישות פודה בפדיון מוקדם או רוכשת חזרה מכשיר הניתן להמרה לפני מועד הפדיון, כאשר זכות ההמרה המקורית נותרת ללא שינוי, הישות מקצה את התמורה ששולמה וכל עלויות עסקה, בגין הרכישה חזרה או הפדיון המוקדם, לרכיב ההתחייבות ולרכיב ההוני של המכשיר במועד העסקה. השיטה המשמשת בהקצאת התמורה ששולמה ועלויות העסקה לרכיבים הנפרדים היא עקבית עם זו ששימשה להקצאה המקורית של התקבולים שהתקבלו על ידי הישות כאשר המכשיר הניתן להמרה הונפק, בהתאם לסעיפים 28-32.

א34. לאחר שהקצאת התמורה מתבצעת, כל רווח או הפסד שנוצר יטופל בהתאם לכללי החשבונאות המתאימים לכל אחד מהרכיבים הקשורים כדלקמן:

(א) סכום הרווח או ההפסד המתייחס לרכיב ההתחייבות מוכר בדוח רווח או הפסד, וכן

(ב) סכום התמורה המתייחס לרכיב ההוני מוכר בהון העצמי.

א35. ישות יכולה לשנות את התנאים של מכשיר ניתן להמרה בכדי לעודד המרה מוקדמת, לדוגמה על ידי יחס המרה מיטיב יותר, או על ידי תשלום תמורה נוספת אחרת במקרה של המרה לפני מועד מוגדר. במועד בו שונו התנאים, ההפרש בין השווי ההוגן של התמורה, שהמחזיק מקבל במועד ההמרה בהתאם לתנאים המתוקנים, לבין השווי ההוגן של התמורה, שהמחזיק יכול היה לקבל בהתאם לתנאים המקוריים מוכר כהפסד בדוח רווח או הפסד.

מניות אוצר (סעיפים 33 ו-34)

א36. מכשיריה ההוניים של ישות אינם מוכרים כנכס פיננסי, ללא קשר לסיבת רכישתם חזרה. סעיף 33 דורש מישות הרוכשת את מכשיריה ההוניים, להפחית אותם מההון העצמי.

ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים (סעיפים 35-41)

א37. הדוגמה הבאה ממחישה את יישום סעיף 35 עבור מכשיר פיננסי מורכב. נניח כי מניית בכורה לא צוברת מחייבת פדיון במזומן תוך חמש שנים, כשהדיבידנדים בגינה משולמים (אם בכלל) על פי שיקול דעתה של הישות לפני מועד הפדיון. מכשיר כזה הוא מכשיר פיננסי מורכב,

הכולל רכיב התחייבות המהווה את הערך הנוכחי של סכום הפדיון. ההפחתה של הניכיון בגין רכיב ההתחייבות מוכרת ברווח או הפסד ומסווגת כהוצאות ריבית. לעומת זאת, דיבידנדים כלשהם ששולמו קשורים לרכיב ההוני ובהתאם לכך מוכרים כחלוקה של רווח או הפסד. טיפול דומה ייושם גם אם הפדיון אינו מחויב, אלא נתון לבחירת המחזיק. יחד עם זאת, אם דיבידנדים כלשהם שלא שולמו מתווספים לסכום הפדיון, המכשיר בכללותו הוא התחייבות. במקרה כזה, כל הדיבידנדים מסווגים כהוצאות ריבית.

קיצוץ של נכס פיננסי והתחייבות פיננסית (סעיפים 42-50)

א38. בוטל.

קריטריון שלישות "קיימת באופן מיידי (currently) זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיזז את הסכומים שהוכרו" (סעיף 42(א))

א38. זכות קיצוץ עשויה להיות ניתנת להשגה באופן מיידי או שהיא עשויה להיות מותנית באירוע עתידי (לדוגמה, ייתכן שהזכות ניתנת להפעלה או למימוש רק בעת התרחשותו של אירוע עתידי מסוים, כמו כשל אשראי, חדלות פירעון או פשיטת רגל של אחד מהצדדים שכנגד). גם אם זכות הקיצוץ אינה מותנית באירוע עתידי, היא יכולה להיות ניתנת לאכיפה משפטית רק במהלך העסקים הרגיל, או במקרה של כשל אשראי, או במקרה של חדלות פירעון או פשיטת רגל, של אחד או של כל הצדדים שכנגד.

א38. כדי לקיים את הקריטריון בסעיף 42(א), לישות חייבת להיות באופן מיידי זכות משפטית ניתנת לאכיפה. המשמעות היא שזכות הקיצוץ:

(א) חייבת להיות בלתי מותנית באירוע עתידי; וכן

(ב) חייבת להיות ניתנת לאכיפה משפטית בכל הנסיבות הבאות:

(i) במהלך העסקים הרגיל;

(ii) במקרה של כשל אשראי; וכן

(iii) במקרה של חדלות פירעון או פשיטת רגל

של הישות ושל כל הצדדים שכנגד.

א38. המהות וההיקף של זכות הקיצוץ, כולל תנאים כלשהם שצורפו למימושה ואם היא תישאר גם במקרה של כשל אשראי או של חדלות פירעון או פשיטת רגל, עשויים להשתנות מתחום שיפוט אחד לתחום שיפוט אחר. כתוצאה מכך, לא ניתן להניח שזכות הקיצוץ זמינה באופן אוטומטי שלא במהלך העסקים הרגיל. לדוגמה, חוקי פשיטת רגל או חוקי חדלות פירעון של תחום שיפוט עשויים לאסור, או להגביל את זכות הקיצוץ במקרה של פשיטת רגל או של חדלות פירעון בנסיבות מסוימות.

א38. יש לשקול את החוקים שחלים על היחסים בין הצדדים (לדוגמה, הוראות חוזיות, החוקים שחלים על החוזה או חוקים המתייחסים לכשל אשראי, לחדלות פירעון או לפשיטת רגל, החלים על הצדדים) כדי לברר אם זכות הקיצוץ ניתנת לאכיפה במהלך העסקים הרגיל, במקרה של כשל אשראי ובמקרה של חדלות פירעון או פשיטת רגל, של הישות ושל כל הצדדים שכנגד (כפי שמוגדר בסעיף 38(ב)).

קריטריון שלישות יש "כוונה לסלק את הנכס ואת ההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית" (סעיף 42(ב))

א38. בכדי לקיים את הקריטריון בסעיף 42(ב) לישות חייבת להיות כוונה לסלק את הנכס ואת ההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית. למרות

שלישות יכולה להיות זכות לסילוק נטו, היא עדיין יכולה לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בנפרד.

א38. אם ישות יכולה לסלק סכומים באופן כזה שהתוצאה היא, למעשה, שוות ערך לסילוק נטו, הישות תקיים את קריטריון הסילוק נטו בסעיף 42(ב). זה יתרחש אם ורק אם למנגנון הסילוק ברוטו יש מאפיינים שמבטלים סיכון אשראי וסיכון נזילות או שתוצאתם סיכון אשראי וסיכון נזילות לא משמעותיים, והמנגנון יעבד חייבים וזכאים בתהליך סילוק או מיחזור יחיד. לדוגמה, שיטת סילוק ברוטו שיש לה את כל המאפיינים הבאים תקיים את קריטריון הסילוק נטו בסעיף 42(ב):

(א) נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות אשר כשירים לקיזוז הוגשו באותה נקודת זמן לעיבוד;

(ב) ברגע שהנכסים הפיננסיים וההתחייבויות הפיננסיות הוגשו לעיבוד, הצדדים מחויבים למלא את מחויבות הסילוק;

(ג) לא קיימת אפשרות שתזרימי המזומנים שנובעים מהנכסים ומההתחייבויות ישתנו מרגע שהם הוגשו לעיבוד (אלא אם כן העיבוד נכשל - ראה סעיף (ד) להלן);

(ד) נכסים והתחייבויות שמובטחים בניירות ערך יסולקו בעת העברת ניירות הערך או מערכת דומה (לדוגמה, משלוח כנגד תשלום), כך שאם ההעברה של ניירות הערך נכשלת, העיבוד של החייב או של הזכאי הקשורים שעבורם ניירות הערך מהווים בטחונות יכשל גם הוא (ולחפך);

(ה) עסקאות כלשהן שנכשלו, כמפורט ב-42(ד), ייכנסו מחדש לעיבוד עד שהם יסולקו;

(ו) סילוק מבוצע באמצעות אותו ארגון סליקה (לדוגמה, בנק סולק, בנק מרכזי או מסלקה מרכזית של ניירות ערך); וכן

(ז) קיימת מסגרת אשראי יומית שמספקת סכומים מספיקים של משיכת יתר כדי לאפשר את העיבוד של תשלומים במועד הסילוק עבור כל אחד מהצדדים, וזה ודאי למעשה שמסגרת האשראי היומית תכובד אם תהיה דרישה.

א39. התקן אינו קובע טיפול ספציפי ל"מכשירים סינתטיים". מכשירים אלה הם קבוצות של מכשירים פיננסיים נפרדים שנרכשים ושמחזקים במטרה לחקות תכונות של מכשיר אחר. לדוגמה, חוב לזמן ארוך בשיעור ריבית משתנה, המשולב יחד עם חוזה להחלפת ריבית משתנה בריבית קבועה, מהווים דוגמה להרכבה מלאכותית של חוב לזמן ארוך בשיעור ריבית קבוע. כל אחד מהמכשירים הפיננסיים הבודדים המרכיבים את ה"מכשיר הסינתטי" מייצג זכות חוזית או מחויבות חוזית עם תנאים שלו וכל אחד מהם עשוי להיות מועבר או מסולק בנפרד. כל מכשיר פיננסי חשוף לסיכונים העשויים להיות שונים מהסיכונים שאליהם חשופים מכשירים פיננסיים אחרים. לפיכך, כאשר מכשיר פיננסי אחד ב"מכשיר סינתטי" הוא נכס ומכשיר אחר הוא התחייבות, הם אינם מקוזזים ולא מוצגים בדוח על המצב הכספי של הישות על בסיס נטו, אלא אם הם מקיימים את המבחנים לקיזוז שבסעיף 42.

א40. בוטל.

נספח ב' - דוגמאות להמחשה

נספח זה אינו מהווה חלק מהתקן.

תוכן עניינים

עמוד	חוזים המתייחסים למכשיריה ההוניים של ישות כללי
35	
36	דוגמה 1 - חוזה אקדמה לרכישת מניות
39	דוגמה 2 - חוזה אקדמה למכירת מניות
41	דוגמה 3 - רכישת אופציית רכש על מניות
43	דוגמה 4 - כתיבת אופציית רכש על מניות
45	דוגמה 5 - רכישת אופציית מכר על מניות
47	דוגמה 6 - כתיבת אופציית מכר על מניות
50	טבלה מרכזת - חוזים המתייחסים למכשיריה ההוניים של ישות ישויות, כגון קרנות נאמנות וקואופרטיבים ואגודות שיתופיות, אשר הון המניות שלהן אינו מקיים את הגדרת הון עצמי בהתאם לתקן חשבונאות מספר 22
הושמטה	דוגמה 7 - ישויות ללא הון
הושמטה	דוגמה 8 - ישויות עם הון מסוים
	הטיפול החשבונאי במכשירים פיננסיים מורכבים
51	דוגמה 9 - הפרדה של מכשיר פיננסי מורכב בעת ההכרה לראשונה
	דוגמה 10 - הפרדה של מכשיר פיננסי מורכב מרובה – מאפייני נגזרים משובצים
הושמטה	
52	דוגמה 11 - רכישה חזרה של מכשיר בר המרה
54	דוגמה 12 - שינוי תנאי מכשיר בר המרה על מנת לעודד המרה מוקדמת
הושמטה	דוגמה 13 - הוראות מעבר של אגרות חוב להמרה
	הדגמת פיצול תמורה בהנפקת חבילת ניירות ערך
הושמטה	דוגמה 14 - פיצול תמורה בהנפקת חבילת ניירות ערך

חוזים המתייחסים למכשיריה ההוניים של ישות

כללי

כל הדוגמאות להלן ממחישות את רישומי היומן לחוזים המתייחסים לרכישת מניותיה של הישות שסילוקם יבוצע:

א. נטו במזומן,

ב. על ידי מסירת מזומן בתמורה למניות (סילוק ברוטו), או

ג. באחת מהחלופות המפורטות בסעיפים א-ב לעיל.

הנחות:

1. בכדי לפשט את דוגמאות 1 ו-2, הונח כי לא שולמו דיבידנדים על מניות הבסיס כך שהערך הנוכחי של מחיר האקדמה שווה למחיר המידי (spot price) כאשר השווי ההוגן של חוזה האקדמה הוא אפס. השווי ההוגן של חוזה האקדמה מחושב כהפרש בין מחיר השוק של המניה לבין הערך הנוכחי של המחיר שנקבע בחוזה האקדמה.

2. שיעור ההיוון השנתי הוא 4%.

3. תוצאות החישובים עוגלו לצורך פשטות.

דוגמה 1 - חוזה אקדמה לרכישת מניות

נתונים:

ביום 1 בפברואר 2006, ישות א' התקשרה בחוזה עם ישות ב' לקבלת 1,000 מניות של ישות א' ביום 31 בינואר 2007 בתמורה לתשלום במזומן של 104,000 ש"ח (104 ש"ח למניה). להלן ריכוז נתוני חוזה האקדמה:

מועד החוזה	מועד הפרעון	מחיר שנקבע בחוזה האקדמה לשלם ביום 31 בינואר 2007	הערך הנוכחי של המחיר שנקבע בחוזה האקדמה ביום 1 בפברואר 2006	מספר המניות בהתאם לחוזה האקדמה
1 בפברואר 2006	31 בינואר 2007	104 ש"ח	100 ש"ח	1,000
		שווי הוגן חוזה אקדמה (ש"ח)		
		0	100	1 בפברואר, 2006
		6,300	110	31 בדצמבר, 2006
		2,000	106	31 בינואר, 2007

א. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במזומן

במקרה בו חוזה האקדמה לרכישת מניות הישות עצמה יסולק נטו במזומן, לאמור, אין קבלה או מסירה של מניות הישות עצמה בעת סילוק חוזה האקדמה, רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א' הם:

1 בפברואר 2006

מחיר השוק של המניה בעת הכניסה לחוזה (1 בפברואר 2006) הוא 100 ש"ח. לפיכך, השווי ההוגן של חוזה האקדמה ביום 1 בפברואר 2006 הוא אפס (ההפרש שבין מחיר המניה לערך הנוכחי של מחיר חוזה האקדמה). מאחר והשווי של הנגזר הוא אפס ולא שולם או התקבל מזומן, אין צורך ברישומי יומן כלשהם.

31 בדצמבר 2006

ביום 31 בדצמבר 2006, מחיר השוק של המניה עלה ל- 110 ש"ח וכתוצאה מכך, השווי ההוגן של חוזה האקדמה עלה ל- 6,300 ש"ח.

ח' - נכס חוזה אקדמה 6,300 ש"ח

ז' - רווח 6,300 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של חוזה האקדמה.

31 בינואר 2007

ביום 31 בינואר 2007, מועד סילוק החוזה, מחיר השוק של המניה ירד ל- 106 ש"ח. בהתאם לכך, השווי ההוגן של חוזה האקדמה במועד זה הוא 2,000 ש"ח, המחושבים כדלקמן:

$$(106 * 1,000) - 104,000 = 2,000$$

ח' - הפסד 4,300 ש"ח

ז' - נכס חוזה אקדמה; 4,300 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של חוזה האקדמה

$$(6,300 - 2,000 = 4,300)$$

ביום 31 בינואר 2007, החוזה מסולק נטו במזומן. לישות א' קיימת מחויבות למסור 104,000 ש"ח לישות ב', ומנגד לישות ב' קיימת מחויבות להעביר 106,000 ש"ח (106 * 1,000) לישות א'. היות והסילוק מבוצע נטו במזומן, ישות ב' משלמת את הסכום נטו של 2,000 ש"ח לישות א'.

ח' - מזומן 2,000 ש"ח
ז' - נכס חוזה אקדמה 2,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האקדמה.

ב. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע ברוטו

במקרה בו הסילוק יבוצע על ידי מסירת מזומן וקבלת מניות ישות א', רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א' הם:

1 בפברואר 2006

לישות א' קיימת מחויבות לשלם 104,000 ש"ח במזומן לישות ב' (104 * 1,000) בהתאם לחוזה האקדמה ולישות ב' קיימת מחויבות למסור בעוד שנה לישות א', 1,000 מניות של ישות א'.

ח' - מזומן 100,000 ש"ח
ז' - התחייבות 100,000 ש"ח

לרישום המחויבות למסור לאחר שנה 104,000 ש"ח בערכה הנוכחי השווה ל-100,000 ש"ח (104,000/1.04).

31 בדצמבר 2006

ח' - הוצאות ריבית 3,660 ש"ח
ז' - התחייבות 3,660 ש"ח

לצבירת ריבית על סכום ההתחייבות לפדיון המניות בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית, המחושבת כדלקמן:

$$100,000 * (1.04^{1/12} - 1) = 3,660$$

31 בינואר 2007

ח' - הוצאות ריבית 340 ש"ח
ז' - התחייבות 340 ש"ח

לצבירת ריבית על סכום ההתחייבות לפדיון המניות בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית המחושבת כדלקמן:

$$100,000 * 1.04^{1/12} * (1.04^{1/12} - 1) = 340$$

ישות א' מוסרת 104,000 ש"ח במזומן לישות ב' וישות ב' מוסרת 1,000 מניות של ישות א' לישות א'.

ח' - התחייבות 104,000 ש"ח
ז' - מזומן 104,000 ש"ח

לרישום סילוק ההתחייבות לפרעון מניות ישות א' במזומן.

ג. פיתרון תחת ההנחה כי יש מספר חלופות לסילוק

קיומן של מספר חלופות לסילוק (כגון נטו במזומן, או על ידי מסירת מזומן בתמורה למניות) מביא למסקנה שחווה האקדמה לרכישה חזרה הוא נכס פיננסי או התחייבות פיננסית. אם אחת מחלופות הסילוק היא מסירת מזומן בתמורה למניות (ראה סעיף ב' לעיל), על הישות להכיר בהתחייבות בגין המחויבות למסירת המזומן, כפי שהודגם בסעיף ב' לעיל. בכל מקרה אחר, ישות א' תטפל בחווה האקדמה כבנגזר.

דוגמה 2 - חוזה אקדמה למכירת מניות

נתונים:

ביום 1 בפברואר 2006, ישות א' מתקשרת בחוזה עם ישות ב' להעברה של 1,000 מניות ביום 31 בינואר 2007 בתמורה ל- 104,000 ש"ח במזומן (104 ש"ח למניה). להלן ריכוז נתוני חוזה האקדמה:

מועד החוזה	מועד הפירעון	מחיר שנקבע בחוזה האקדמה לקבל ביום 31 בינואר 2007	הערך הנוכחי של מחיר שנקבע בחוזה האקדמה ביום 1 בפברואר 2006	מספר המניות בהתאם לחוזה האקדמה
1 בפברואר 2006	31 בינואר 2007	104 ש"ח	100 ש"ח	1,000 ש"ח
		שווי הוגן חוזה אקדמה (ש"ח)	מחיר השוק של המניה (ש"ח)	
		0	100	1 בפברואר, 2006
		6,300	110	31 בדצמבר, 2006
		2,000	106	31 בינואר, 2007

א. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במזומן

במקרה בו, חוזה האקדמה למכירה של מניות הישות עצמה יסולק נטו במזומן, לאמור אין קבלה או מסירה של מניות הישות עצמה בעת סילוק חוזה האקדמה, רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א' הם:

1 בפברואר 2006

מחיר השוק של המניה בעת ההתקשרות בחוזה (1 בפברואר 2006) הוא 100 ש"ח. לפיכך, השווי ההוגן של חוזה האקדמה ביום 1 בפברואר 2006 הוא אפס (ההפרש שבין מחיר המניה לערך הנוכחי של מחיר חוזה האקדמה). מאחר והשווי של הנגזר הוא אפס ולא שולם או התקבל מזומן, אין צורך ברישומי יומן כלשהם.

31 בדצמבר 2006

ח' - הפסד
ז' - התחייבות חוזה אקדמה

ח' - 6,300 ש"ח
ז' - 6,300 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של חוזה האקדמה.

31 בינואר 2007

ח' - התחייבות חוזה אקדמה
ז' - רווח

ח' - 4,300 ש"ח
ז' - 4,300 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של חוזה האקדמה

$$(6,300 - 2,000 = 4,300)$$

ביום 31 בינואר, 2007 החוזה מסולק נטו במזומן. לישות ב' יש מחויבות למסור 104,000 ש"ח לישות א', ומנגד ולישות א' יש מחויבות למסור 106,000 ש"ח (106 * 1,000) לישות ב'. היות והסילוק מבוצע נטו במזומן, ישות א' משלמת את הסכום נטו של 2,000 ש"ח לישות ב'.

ח' - התחייבות חוזה אקדמה
ז' - מזומן

ח' - 2,000 ש"ח
ז' - 2,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האקדמה.

ב. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע בברוטו

במקרה זה הסילוק יבוצע על ידי קבלת מזומן ומסירת מניות ישות א'. המחיר למניה שישות א' תקבל בעוד שנה נקבע ל- 104 ש"ח. לכן, לישות א' קיימת זכות לקבל 104,000 ש"ח במזומן (104 * 1,000) ומחויבות למסור בעוד שנה 1,000 מניות של עצמה. להלן רישומי היומן הנדרשים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

אין צורך ברישומי יומן ביום 1 בפברואר. לא שולם או התקבל מזומן, מאחר ולחווה האקדמה שווי הוגן ראשוני של אפס. חוזה האקדמה למסור מניות ישות א' בתמורה למזומן או לנכסים פיננסיים אחרים, מקיים את הגדרת מכשיר הוני, מאחר והוא אינו ניתן לסילוק אלא בדרך של מסירת מניות בתמורה למזומן.

31 בדצמבר 2006

אין צורך ברישומי יומן ביום 31 בדצמבר, מאחר ולא שולם או התקבל מזומן והחווה למסירת מניות הישות בתמורה למזומן מקיים את הגדרת מכשיר הוני של הישות.

31 בינואר 2007

ביום 31 בינואר 2007, ישות א' מקבלת 104,000 ש"ח במזומן ומוסרת 1,000 מניות.

ח' - מזומן	104,000 ש"ח
ז' - הון עצמי	104,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האקדמה.

ג. פיתרון תחת ההנחה כי יש מספר חלופות לסילוק

קיומן של מספר חלופות לסילוק (כגון נטו במזומן, או על ידי מסירת מזומן בתמורה למניות) מביא למסקנה שחוזה האקדמה הוא נכס פיננסי או התחייבות פיננסית. הטיפול החשבונאי של ישות א' בחוזה האקדמה יהיה כבנגזר כפי שהודגם בסעיף א' לעיל. רישום היומן במועד הסילוק תלוי באופן הסילוק בפועל.

דוגמה 3 - רכישת אופציית רכש על מניות

נתונים:

ביום 1 בפברואר 2006, ישות א' מתקשרת עם ישות ב' בחוזה ומשלמת 5,000 ש"ח במזומן (השווי ההוגן של כתב האופציה במועד ההתקשרות). בהתאם לחוזה, מחויבת ישות ב' למסור, ולישות א' יש את הזכות לקבל, 1,000 מניות ישות א' ביום 31 בינואר 2007 בתמורה ל- 102,000 ש"ח במזומן (102 ש"ח למניה), אם ישות א' תממש את זכותה. אם ישות א' לא תממש את זכותה, לא יבוצע כל תשלום. להלן ריכוז נתוני אופציית הרכש:

מועד החוזה	מועד המימוש (תנאים אירופאים, ניתן למימוש רק ביום הפרעון)	מחיר מימוש קבוע שישולם ביום 31 בינואר 2007	מספר המניות בהתאם לחוזה האופציה												
1 בפברואר 2006	31 בינואר 2007	102 ש"ח	1,000												
<table border="1"> <thead> <tr> <th>שווי הוגן של כתב האופציה (ש"ח)</th> <th>מחיר השוק של המניה (ש"ח)</th> <th></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>5,000</td> <td>100</td> <td>1 בפברואר 2006</td> </tr> <tr> <td>3,000</td> <td>104</td> <td>31 בדצמבר 2006</td> </tr> <tr> <td>2,000</td> <td>104</td> <td>31 בינואר 2007</td> </tr> </tbody> </table>				שווי הוגן של כתב האופציה (ש"ח)	מחיר השוק של המניה (ש"ח)		5,000	100	1 בפברואר 2006	3,000	104	31 בדצמבר 2006	2,000	104	31 בינואר 2007
שווי הוגן של כתב האופציה (ש"ח)	מחיר השוק של המניה (ש"ח)														
5,000	100	1 בפברואר 2006													
3,000	104	31 בדצמבר 2006													
2,000	104	31 בינואר 2007													

א. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במזומן

להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

מחיר המניה בעת ההתקשרות בחוזה ביום 1 בפברואר 2006 הוא 100 ש"ח. השווי ההוגן הראשוני של חוזה האופציה ביום 1 בפברואר 2006 הוא 5,000 ש"ח, אותם ישות א' משלמת לישות ב' במזומן באותו יום. ביום זה, לאופציה אין ערך פנימי, רק ערך זמן, מאחר ומחיר המימוש, שהוא 102 ש"ח, עולה על מחיר השוק של המניה, שהוא 100 ש"ח, ולפיכך, אין כדאיות כלכלית למימוש האופציה מנקודת ראותה של ישות א'. במילים אחרות, אופציית הרכש היא מחוץ לכסף.

ח' - נכס בגין אופציית רכש	5,000 ש"ח
ז' - מזומן	5,000 ש"ח

להכרה ברכישת אופציית הרכש.

31 בדצמבר 2006

ביום 31 בדצמבר, 2006, מחיר השוק של המניה עלה ל- 104 ש"ח. השווי ההוגן של אופציית הרכש ירד ל- 3,000 ש"ח שמתוכם 2,000 ש"ח מהווים ערך פנימי $[1,000 * (102 - 104)]$, ו- 1,000 ש"ח מהווים את ערך הזמן שנותר.

ח' - הפסד	2,000 ש"ח
ז' - נכס בגין אופציית רכש	2,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של אופציית הרכש.

31 בינואר 2007

ביום 31 בינואר 2007, מחיר השוק של המניה הוא עדיין 104 ש"ח. השווי ההוגן של אופציית הרכש יורד ל- 2,000 ש"ח, שנובעים רק מהערך הפנימי $[1,000 * (102 - 104)]$, שהרי לא נותר ערך זמן.

ח' - הפסד	1,000 ש"ח
ז' - נכס בגין אופציית רכש	1,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של אופציית הרכש.

באותו מועד, ישות א' מממשת את אופציית הרכש והחזזה מסולק נטו במזומן. לישות ב' יש מחויבות למסור 104,000 ש"ח (104 * 1,000) לישות א' בתמורה ל- 102,000 ש"ח (102 * 1,000) מישות א', כך שישות א' מקבלת סכום נטו של 2,000 ש"ח.

ח' - מזומן	2,000 ש"ח
ז' - נכס בגין אופציית רכש	2,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה.

ב. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע בברוטו

במקרה זה הסילוק יבוצע על ידי קבלת מניות ותשלום מזומן, אם ישות א' תממש את האופציה. בדומה לסעיף א' לעיל, מחיר המימוש למניה נקבע ל- 102 ש"ח. לפיכך, לישות א' מוקנית הזכות לקבל 1,000 מניות של ישות א' בתמורה ל- 102,000 ש"ח (102 * 1,000) במזומן, אם ישות א' תממש את האופציה. להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

ח' - הון עצמי	5,000 ש"ח
ז' - מזומן	5,000 ש"ח

לרישום המזומן ששולם בתמורה לזכות לקבל את מניותיה של ישות א' בעוד שנה. הפרמיה ששולמה מוכרת בהון העצמי, מאחר וחוזה המקנה זכות לקבל מניות ישות א' בתמורה למזומן מקיים את הגדרת מכשיר הוני של הישות.

31 בדצמבר 2006

לאור האמור לעיל ומאחר ולא שולם או התקבל מזומן, אין צורך ברישומי יומן ביום 31 בדצמבר.

31 בינואר 2007

ישות א' מממשת את אופציית הרכש והחזזה מסולק בברוטו. על ישות ב' מוטלת מחויבות למסור 1,000 מניות של ישות א' בתמורה ל- 102,000 ש"ח במזומן.

ח' - הון עצמי	102,000 ש"ח
ז' - מזומן	102,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה.

העלות הכוללת של מניות האוצר היא 107,000 ש"ח, לעומת שווי השוק של מניות אלה בסך 104,000 ש"ח. מאחר ואין מדובר בנכס פיננסי אלא במכשיר הוני, לא הוכר הפסד בסך 3,000 ש"ח ולא נערכת התאמה של עלות המניות לשווי השוק.

ג. פיתרון תחת ההנחה כי יש מספר חלופות לסילוק

קיומן של מספר חלופות לסילוק (כגון נטו במזומן, או על ידי החלפת מזומן ומניות) מביא למסקנה שאופציית הרכש היא נכס פיננסי. ישות א' מכירה בנכס נגזר, כפי שהודגם בסעיף א' לעיל. רישום היומן במועד הסילוק תלוי באופן הסילוק בפועל.

דוגמה 4 - כתיבת אופציית רכש על מניות

נתונים:

ביום 1 בפברואר 2006, ישות א' מתקשרת בחוזה עם ישות ב' ומקבלת 5,000 ש"ח במזומן (השווי ההוגן של כתב האופציה במועד ההתקשרות). בהתאם לחוזה, מחויבת ישות א' למסור ולישות ב' יש את הזכות לקבל, 1,000 מניות של ישות א' ביום 31 בינואר 2007 בתמורה ל- 102,000 ש"ח במזומן (102 ש"ח למניה), אם ישות ב' תממש את זכותה. אם ישות ב' לא תממש את זכותה, לא יבוצע כל תשלום. להלן ריכוז נתוני אופציית הרכש:

מועד החוזה	1 בפברואר 2006	31 בינואר 2007	הצד שכנגד (ישות ב')	102 ש"ח	1,000
מועד המימוש (תנאים אירופאים, כלומר ניתן למימוש רק ביום הפרעון)					
מחזיקת זכות המימוש					
מחיר שנקבע לתשלום ביום 31 בינואר 2007					
מספר המניות בהתאם לחוזה האופציה					
	שווי הוגן של כתב האופציה (ש"ח)	מחיר השוק של המניה (ש"ח)			
1 בפברואר 2006	5,000	104			
31 בדצמבר 2006	3,000	104			
31 בינואר 2007	2,000	104			

א. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במזומן

להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

מחיר המניה בעת ההתקשרות בחוזה ביום 1 בפברואר 2006 הוא 100 ש"ח. השווי ההוגן הראשוני של חוזה האופציה ביום 1 בפברואר 2006 הוא 5,000 ש"ח, אותם ישות ב' משלמת לישות א' במזומן באותו יום. ביום זה, לאופציה אין ערך פנימי, רק ערך זמן, מאחר ומחיר המימוש, שהוא 102 ש"ח, עולה על מחיר השוק של המניה, שהוא 100 ש"ח.

ח' - מזומן	5,000 ש"ח	
ז' - מחויבות בגין אופציית רכש		5,000 ש"ח

להכרה באופציית הרכש שנכתבה ותקבול המזומן שהתקבל בגינה.

31 בדצמבר 2006

ביום 31 בדצמבר, 2006, מחיר השוק של המניה עלה ל- 104 ש"ח. השווי ההוגן של אופציית הרכש ירד ל- 3,000 ש"ח.

ח' - מחויבות בגין אופציית רכש	2,000 ש"ח	
ז' - רווח		2,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של אופציית הרכש.

31 בינואר 2007

ביום 31 בינואר 2007, מחיר השוק של המניה הוא עדיין 104 ש"ח. השווי ההוגן של אופציית הרכש יורד ל- 2,000 ש"ח, שנובעים רק מהערך הפנימי $[(104 - 102) * 1,000]$, שהרי לא נותר ערך זמן.

ח' - מחויבות לאופציית רכש	1,000 ש"ח	
ז' - רווח		1,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של האופציה.

באותו מועד, ישות ב' מממשת את אופציית הרכש והחזרה מסולק נטו במזומן. לישות א' יש מחויבות למסור 104,000 ש"ח (1,000 * 104) לישות ב' בתמורה ל- 102,000 ש"ח (1,000 * 102) מישות ב', כך שישות א' משלמת סכום נטו של 2,000 ש"ח.

2,000 ש"ח	ח' - מחויבות בגין אופציית רכש
2,000 ש"ח	ז' - מזומן

לרישום סילוק חוזה האופציה.

ב. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע בברוטו

במקרה זה הסילוק יבוצע על ידי מסירת מניות וקבלת מזומן, אם ישות ב' תממש את האופציה. בדומה לסעיף א' לעיל, מחיר המימוש למניה נקבע ל- 102 ש"ח. לפיכך, לישות ב' מוקנית הזכות לקבל 1,000 מניות של ישות א' בתמורה ל- 102,000 ש"ח (1,000 * 102) במזומן, אם ישות ב' תממש את האופציה. להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

5,000 ש"ח	ח'-מזומן
5,000 ש"ח	ז' - הון עצמי

לרישום המזומן שהתקבל כנגד המחויבות למסור מניות הישות בעוד שנה. הפרמיה שהתקבלה מוכרת בהון העצמי. בעת המימוש, יונפקו מניות בתמורה למזומן.

31 בדצמבר 2006

אין צורך ברישומי יומן ביום 31 בדצמבר מאחר ולא שולם או התקבל מזומן, וחזרה המקנה למחזיק בו זכות לקבל מניות ישות א' בתמורה למזומן מקיים את הגדרת מכשיר הוני של הישות.

31 בינואר 2007

ישות ב' מממשת את אופציית הרכש והחזרה מסולק בברוטו. לישות א' יש מחויבות למסור 1,000 מניות בתמורה ל- 102,000 ש"ח במזומן.

102,000 ש"ח	ח'-מזומן
102,000 ש"ח	ז' - הון עצמי

לרישום סילוק חוזה האופציה.

ג. פיתרון תחת ההנחה כי קיימות מספר חלופות לסילוק

קיומן של מספר חלופות לסילוק (כגון נטו במזומן, או על ידי החלפת מזומן ומניות) מביא למסקנה שאופציית הרכש היא התחייבות פיננסית. ישות א' מכירה בהתחייבות בגין נגזר, כפי שהודגם בסעיף א' לעיל. רישום היומן במועד הסילוק תלוי באופן הסילוק בפועל.

דוגמה 5 - רכישת אופציית מכר על מניות

נתונים:

ביום 1 בפברואר 2006, ישות א' מתקשרת בחוזה עם ישות ב' ומשלמת 5,000 ש"ח במזומן (השווי ההוגן של כתב האופציה במועד ההתקשרות). בהתאם לחוזה, לישות א' יש זכות למכור, ולישות ב' מחויבות לרכוש, 1,000 מניות רגילות של ישות א' ביום 31 בינואר 2007 במחיר מימוש של 98,000 ש"ח (98 ש"ח למניה), אם ישות א' תממש את זכותה. אם ישות א' לא תממש את זכותה, לא יבוצע כל תשלום. להלן ריכוז נתוני אופציית המכר:

מועד החוזה	מועד המימוש (תנאים אירופאים, ניתן למימוש רק ביום הפירעון)	מחיר מימוש קבוע שיתקבל ביום 31 בינואר 2007	מספר המניות בהתאם לחוזה האופציה
1 בפברואר 2006	31 בינואר 2007	98	1,000
	הישות המדווחת (ישות א')		
		שווי הוגן של כתב האופציה (ש"ח)	מחיר השוק של המניה (ש"ח)
		5,000	100
		4,000	95
		3,000	95
			1 בפברואר 2006
			31 בדצמבר 2006
			31 בינואר 2007

א. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במזומן

להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

מחיר המניה בעת ההתקשרות בחוזה ביום 1 בפברואר 2006 הוא 100 ש"ח. השווי ההוגן הראשוני של חוזה האופציה ביום 1 בפברואר 2006 הוא 5,000 ש"ח, אותם ישות א' תשלם לישות ב' במזומן באותו מועד. במועד זה לאופציה אין ערך פנימי, רק ערך זמן, מאחר ומחיר המימוש שהוא 98 ש"ח נמוך ממחיר השוק של המניה שהוא 100 ש"ח. לפיכך, אין כדאיות כלכלית למימוש האופציה מנקודת ראותה של ישות א'. במילים אחרות, אופציית המכר היא מחוץ לכסף.

ח' - נכס בגין אופציית מכר	5,000 ש"ח
ז' - מזומן	5,000 ש"ח

לצורך הכרה ברכישת אופציית המכר.

31 בדצמבר 2006

ביום 31 בדצמבר 2006 מחיר השוק של המניה ירד ל- 95 ש"ח. השווי ההוגן של אופציית המכר ירד ל- 4,000 ש"ח.

ח' - הפסד	1,000 ש"ח
ז' - נכס באופציית מכר	1,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של אופציית המכר.

31 בינואר 2007

ביום 31 בינואר 2007 מחיר השוק של המניה הוא עדיין 95 ש"ח. השווי ההוגן של אופציית המכר ירד ל- 3,000 ש"ח שנובעים רק מהערך הפנימי $[1,000 * (95 \text{ ש"ח} - 98 \text{ ש"ח})]$, שהרי לא נותר ערך זמן.

ח' - הפסד	1,000 ש"ח
ז' - נכס באופציית מכר	1,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של האופציה.

באותו מועד, ישות א' מממשת את אופציית המכר והחווה מסולק נטו במזומן. לישות ב' יש מחויבות למסור 98,000 ש"ח לישות א' ולישות א' מחויבות למסור 95,000 ש"ח $(95 * 1,000)$ לישות ב', כך שישות ב' משלמת סכום נטו של 3,000 ש"ח לישות א'.

ח' - מזומן	3,000 ש"ח
ז' - נכס באופציית מכר	3,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה.

ב. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע בברוטו

במקרה זה הסילוק יבוצע על ידי קבלת מזומן ומסירת מניות ישות א', אם ישות א' תממש את האופציה. בדומה לסעיף א' לעיל, מחיר המימוש למניה שישות א' תשלם נקבע ל- 98 ש"ח. לפיכך, לישות ב' יש מחויבות לשלם 98,000 ש"ח במזומן לישות א' $(98 * 1,000)$ בתמורה ל- 1,000 מניות של ישות א', אם ישות א' תממש את האופציה. להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

ח' - הון עצמי	5,000 ש"ח
ז' - מזומן	5,000 ש"ח

לרישום המזומן ששולם בתמורה לזכות למסור מניות הישות בעוד שנה. הפרמיה ששולמה מוכרת ישירות בהון העצמי. בעת המימוש, יונפקו מניות בתמורה למזומן. משמע, החווה מקיים את הגדרת מכשיר הוני של ישות א'.

31 בדצמבר 2006

אין צורך ברישומי יומן ביום 31 בדצמבר, מאחר ולא שולם או התקבל מזומן והחווה למסור מניות ישות א' בתמורה למזומן מקיים את הגדרת מכשיר הוני של ישות א'.

31 בינואר 2007

ישות א' מממשת את אופציית המכר והחווה מסולק בברוטו. לישות ב' יש מחויבות למסור 98,000 ש"ח במזומן לישות א' בתמורה ל- 1,000 מניות.

ח' - מזומן	98,000 ש"ח
ז' - הון עצמי	98,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה.

ג. פיתרון תחת ההנחה כי יש מספר חלופות לסילוק

קיום אפשרויות לסילוק (כגון נטו במזומן, או על ידי העברת מזומן בתמורה למניות) מביא למסקנה שאופציית המכר היא נכס פיננסי. ישות א' מכירה בנכס נגזר כמתואר בסעיף א' לעיל. רישום היומן במועד הסילוק תלוי באופן הסילוק בפועל.

דוגמה 6 - כתיבת אופציית מכר על מניות

נתונים:

ביום 1 בפברואר 2006, ישות א' מתקשרת בחוזה עם ישות ב' ומקבלת 5,000 ש"ח במזומן (השווי ההוגן של כתב האופציה במועד ההתקשרות). בהתאם לחוזה, לישות ב' יש זכות למכור ולישות א' יש מחויבות לרכוש 1,000 מניות רגילות של ישות א' ביום 31 בינואר 2007 בתמורה ל- 98,000 ש"ח במזומן (כלומר 98 ש"ח למניה), אם ישות ב' תממש את זכותה. אם ישות ב' לא תממש את זכותה, לא יבוצע כל תשלום. להלן ריכוז נתוני אופציית המכר:

1 בפברואר 2006	מועד החוזה
	מועד המימוש (תנאים אירופאים, ניתן למימוש רק ביום הפירעון)
31 בינואר 2007	מחזיקת זכות המימוש
הצד שכנגד (ישות ב')	מחיר מימוש קבוע שישולם ב-31 בינואר 2007
98 ש"ח	הערך הנוכחי של מחיר חוזה האקדמה
95 ש"ח	ב-1 בפברואר 2006
1,000	מספר המניות בהתאם לחוזה האופציה

שווי הוגן של כתב האופציה (ש"ח)	מחיר השוק של המניה (ש"ח)	
5,000	100	1 בפברואר, 2006
4,000	95	31 בדצמבר, 2006
3,000	95	31 בינואר, 2007

א. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במזומן

להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

ח' - מזומן	5,000 ש"ח	
ז' - התחייבות בגין כתיבת אופציית מכר	5,000 ש"ח	

להכרה באופציית המכר שנכתבה.

31 בדצמבר 2006

ח' - התחייבות בגין כתיבת אופציית מכר	1,000 ש"ח	
ז' - רווח	1,000 ש"ח	

לרישום השינוי בשווי ההוגן של אופציית מכר.

31 בינואר 2007

ח' - התחייבות בגין כתיבת אופציית מכר	1,000 ש"ח	
ז' - רווח	1,000 ש"ח	

לרישום השינוי בשווי ההוגן של אופציית מכר.

באותו מועד, ישות ב' מממשת את אופציית המכר והחזרה מסולק נטו במזומן. לישות א' יש מחויבות למסור 98,000 ש"ח לישות ב' ולישות ב' יש מחויבות למסור 95,000 ש"ח (95 * 1,000) לישות א'. לפיכך, ישות א' משלמת את הסכום נטו של 3,000 ש"ח לישות ב'.

ח' - התחייבות בגין כתיבת אופציית מכר	3,000 ש"ח
ז' - מזומן	3,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה.

ב. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק מבוצע בברוטו

במקרה זה הסילוק יבוצע על ידי מסירת מזומן וקבלת מניות, אם ישות ב' תממש את האופציה. בדומה לסעיף א' לעיל, מחיר המימוש למניה נקבע ל- 98 ש"ח. לפיכך, לישות א' מחויבות לשלם 98,000 ש"ח במזומן לישות ב' (98 * 1,000) בתמורה ל- 1,000 מניות של ישות א', אם ישות ב' תממש את האופציה. להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

ח' - מזומן	5,000 ש"ח
ז' - הון עצמי	5,000 ש"ח

לרישום הפרמיה המתקבלת על האופציה בסכום של 5,000 ש"ח בהון העצמי.

ח' - הון עצמי	95,000 ש"ח
ז' - התחייבות	95,000 ש"ח

להכרה בערך הנוכחי של המחויבות למסור 98,000 ש"ח עוד שנה, כלומר 95,000 ש"ח כהתחייבות.

31 בדצמבר 2006

ח' - הוצאות ריבית	2,750 ש"ח
ז' - התחייבות	2,750 ש"ח

לצבירת ריבית על סכום ההתחייבות לפדיון המניות בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית.

31 בינואר 2007

ח' - הוצאות ריבית	250 ש"ח
ז' - התחייבות	250 ש"ח

לצבירת ריבית על סכום ההתחייבות לפדיון המניות בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית.

ביום 31 בינואר 2007, ישות ב' מממשת את אופציית המכר והחזרה מסולק בברוטו. לישות א' יש מחויבות למסור 98,000 ש"ח במזומן לישות ב' בתמורה למניות בשווי של 95,000 ש"ח (95 * 1,000).

ח' - התחייבות	98,000 ש"ח
ז' - מזומן	98,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה.

ג. פיתרון תחת ההנחה כי יש מספר חלופות לסילוק

קיומן של מספר אפשרויות לסילוק (כגון נטו במזומן, או על ידי העברת מזומן בתמורה למניות) מביא למסקנה שאופציית המכר הכתובה היא התחייבות פיננסית. אם אחת החלופות לסילוק היא החלפת מזומן כנגד מניות (סעיף ב' לעיל), ישות א' מכירה בהתחייבות בגין המחויבות למסור מזומן, כפי שהודגם בסעיף ב' לעיל. אחרת, הטיפול החשבונאי באופציית המכר יהא כהתחייבות בגין נגזר.

טבלה מרכזת - חוזים המתייחסים למכשיריה ההוניים של ישות

אפשרויות הסילוק	תאור החוזה	
<u>סילוק ברוטו</u>	<u>סילוק נטו במזומן</u>	
<p>הסילוק יבוצע על ידי העברת מזומן וקבלת מניות הישות. לפיכך, <u>במועד ההתקשרות</u> יקטן ההון העצמי כנגד יצירת התחייבות בגובה הערך הנוכחי של החוזה. לאורך חיי החוזה, ההתחייבות צוברת ריבית.</p>	<p>טיפול כנגזר פיננסי וזקיפת השינויים בערכו לדוח רווח או הפסד</p>	<p>חוזה אקדמה לרכישת מניות הישות</p>
<p>הסילוק יבוצע על ידי קבלת מזומן והעברת מניות הישות ולפיכך המכשיר הפיננסי מקיים את הגדרת מכשיר הוני. לאורך חיי החוזה לא מבוצעים רישומים כלשהם. רישומי יומן יבוצעו <u>אך ורק במועד סילוק החוזה</u>, לאמור הנפקת המניות כנגד קבלת המזומן (בדומה להנפקת מניות רגילה).</p>	<p>טיפול כנגזר פיננסי וזקיפת השינויים בערכו לדוח רווח או הפסד</p>	<p>חוזה אקדמה למכירת מניות הישות</p>
<p>הסילוק יעשה על ידי העברת מזומן כנגד מניות, ולפיכך המכשיר הפיננסי מקיים את הגדרת מכשיר הוני. רישומי יומן במועד העברת המזומן (תשלום פרמיה במועד רכישת האופציה ותשלום תוספת המימוש במועד מימוש האופציה) (אם בכלל) יבוצעו כנגד ההון העצמי של הישות.</p>	<p>טיפול כנגזר פיננסי וזקיפת השינויים בערכו לדוח רווח או הפסד</p>	<p>רכישת אופציית רכש (call) על מניות הישות</p>
<p>הסילוק יבוצע על ידי העברת מזומן כנגד מניות ולפיכך, המכשיר הפיננסי מקיים את הגדרת מכשיר הוני. רישומי יומן במועד קבלת המזומן (תקבולי הפרמיה במועד מכירת האופציה ותקבול בגין תוספת המימוש במועד מימוש האופציה) (אם בכלל) יבוצעו כנגד ההון העצמי של הישות.</p>	<p>טיפול כנגזר פיננסי וזקיפת השינויים בערכו לדוח רווח או הפסד</p>	<p>כתיבת אופציית רכש על מניות הישות</p>
<p>הסילוק יבוצע על ידי העברת מזומן כנגד מניות ולפיכך המכשיר הפיננסי מקיים את הגדרת מכשיר הוני. רישומי יומן במועד העברת המזומנים (תשלום פרמיה במועד רכישת האופציה ותשלום תוספת מימוש במועד מימוש האופציה) (אם בכלל) יבוצעו כנגד ההון העצמי של הישות.</p>	<p>טיפול כנגזר פיננסי וזקיפת השינויים בערכו לדוח רווח או הפסד</p>	<p>רכישת אופציית מכר על מניות הישות</p>
<p>הסילוק יבוצע (אם בכלל) על ידי העברת מזומן וקבלת מניות, ולפיכך המכשיר הפיננסי מקיים את הגדרת מכשיר הוני. לכן, במועד ההתקשרות גדל ההון העצמי בגין תקבול (הפרמיה) מחד וקטן ההון העצמי בגין יצירת התחייבות בסכום הערך הנוכחי של תוספת המימוש מאידך. לאורך חיי החוזה ההתחייבות צוברת ריבית.</p>	<p>טיפול כנגזר פיננסי וזקיפת השינויים בערכו לדוח רווח או הפסד</p>	<p>כתיבת אופציית מכר על מניות הישות</p>

הטיפול החשבונאי במכשירים פיננסיים מורכבים

דוגמה 9 - הפרדה של מכשיר פיננסי מורכב בעת ההכרה לראשונה

סעיפים 28-32 לתקן מתארים כיצד רכיבים של מכשיר פיננסי מורכב מופרדים על ידי הישות בעת ההכרה לראשונה. הדוגמה הבאה ממחישה כיצד יש לבצע הפרדה כזו.

נתונים

ישות מנפיקה 2,000,000 ש"ח אגרות חוב להמרה בתחילת שנת 20x1. אגרות החוב הונפקו לתקופה של שלוש שנים בערך הנקוב, 1,000 ש"ח ליחידה, קרי בסך הכל תקבולים של 2,000,000 ש"ח. אגרות החוב נושאות ריבית שנתית בשיעור של 6% המשולמת בסוף כל שנה. כל אגרת חוב ניתנת להמרה בכל זמן עד לפדיון ל-250 מניות רגילות. במועד ההנפקה שיעור הריבית השורר בשוק לחוב ברמת סיכון דומה ללא זכות המרה הוא 9%.

בהתאם לתקן, רכיב ההתחייבות יימדד תחילה, וההפרש שבין התקבולים מהנפקת אגרות החוב לבין השווי ההוגן של ההתחייבות ישויך לרכיב ההוני. הערך הנוכחי של רכיב ההתחייבות מחושב על ידי שימוש בשיעור היוון של 9%, שיעור ריבית השוק לאגרות חוב דומות ללא זכויות המרה, כפי שמוצג להלן.

<u>ש"ח</u>	
1,544,367	ערך נוכחי של הקרן - 2,000,000 ש"ח לתשלום בתום שלוש השנים
<u>303,755</u>	ערך נוכחי של הריבית - 120,000 ש"ח מושלמת מדי סוף שנה לשלוש שנים
1,848,122	סך הכל רכיב ההתחייבות
<u>151,878</u>	הרכיב ההוני המתקבל (על ידי הפחתה)(*)
<u>2,000,000</u>	תקבולים מהנפקת אגרות חוב
	2,000,000 - 1,848,122 = 151,878 (*)

להלן פירוט הוצאות המימון שיוכרו בכל אחת משלוש השנים:

יתרת התחייבות	הוצאות מימון	
1,894,453	166,331	שנת 20X1
1,944,954	170,501	שנת 20X1
2,000,000	<u>175,046</u>	שנת 20X3
	511,878	סה"כ

הוצאות המימון שהיו נכללות בדוח רווח או הפסד לפני יישום התקן הם $3 * 120,000 = 360,000$ ש"ח. ההפרש בין הוצאות המימון לפי התקן לבין הוצאות המימון שהיו נכללות לפני יישומו של התקן שווה לסכום הרכיב ההוני בסך 151,878 ש"ח.

דוגמה 11 - רכישה חזרה של מכשיר בר המרה

הדוגמה הבאה ממחישה כיצד ישות מדווחת על רכישה חזרה של מכשיר בר המרה. לצורך הפשטות, יש להניח כי אגרות החוב הונפקו תמורת ערך הנקוב. כמו כן, לצורך הפשטות, לא נלקחה בחשבון השפעת המס.

נתונים:

ביום 1 בינואר 20x0 הנפיקה ישות א' 1,000 ש"ח ערך נקוב אגרות חוב להמרה תמורת ערך הנקוב. אגרות החוב להמרה למניות רגילות של ישות א' במחיר המרה של 25 ש"ח ע.נ. למניה עד ליום 31 בדצמבר 20x9. אגרות החוב נושאות ריבית חצי שנתית בשיעור של 5%. הריבית משולמת במזומן על בסיס חצי שנתי. במועד ההנפקה שיעור הריבית השורר בשוק לחוב דומה בעל תקופות פירעון דומות (10 שנים) ללא זכות המרה הוא 11%.

בדוחות הכספיים של ישות א' הערך בספרים של אגרות החוב הוקצה כדלקמן:

<u>ש"ח</u>	<u>רכיב ההתחייבות</u>
597	ערך נוכחי של 20 תשלומי ריבית חצי שנתיים של 50 ש"ח מהוון בשיעור ריבית של 11%
<u>343</u>	ערך נוכחי של 1,000 ש"ח לתשלום בעוד 10 שנים, מהוון בשיעור ריבית של 11%, המחושבת על בסיס חצי שנתי
940	סך רכיב ההתחייבות
<u>60</u>	<u>רכיב הוני</u> ההפרש בין התקבולים בסך 1,000 ש"ח לבין 940 ש"ח, שהוקצו לעיל לרכיב ההתחייבות
<u>1,000</u>	<u>סך התקבולים</u>

ביום 1 בינואר 20x5, השווי ההוגן של אגרות החוב להמרה היה 1,700 ש"ח.

ישות א' הגישה הצעת רכש למחזיקי אגרות החוב לרכוש חזרה את אגרות החוב תמורת 1,700 ש"ח, אשר התקבלה על ידי המחזיקים. במועד הרכישה חזרה, שיעור הריבית השורר בשוק לחוב דומה בעל תקופות פירעון דומות (5 שנים) ללא זכות המרה הוא 8%.

מחיר הרכישה חזרה מוקצה כדלקמן:

הפרש	שווי הוגן	ערך בספרים	<u>רכיב ההתחייבות</u>
	<u>405</u>	<u>377</u>	ערך נוכחי של 10 תשלומי ריבית חצי שנתיים של 50 ש"ח מהוון בשיעור ריבית של 11% ו-8%, בהתאמה
	<u>676</u>	<u>585</u>	ערך נוכחי של 1,000 ש"ח לתשלום בעוד 5 שנים, מהוון בשיעור ריבית של 11% ו-8% בהתאמה, המחושבת על בסיס חצי שנתי
(119)	1,081	962	רכיב ההתחייבות
<u>(559)</u>	<u>* 619</u>	<u>60</u>	<u>רכיב הוני</u>
<u>(678)</u>	<u>1,700</u>	<u>1,022</u>	<u>סך הכל</u>

* סכום זה מייצג את ההפרש שבין סכום השווי ההוגן שהוקצה למרכיב ההתחייבות לבין מחיר רכישה חזרה של 1,700 ש"ח.

ישות א' מכירה ברכישה חזרה של אגרות החוב כדלקמן :

רכיב ההתחייבות :

	962 ש"ח	ח' - רכיב ההתחייבות
	119 ש"ח	ח' - הפסד מפירעון מוקדם
1,081 ש"ח	ז' - מזומן	

להכרה ברכישה חזרה של רכיב ההתחייבות

רכיב הוני :

	619 ש"ח	ח' - הון עצמי
619 ש"ח	ז' - מזומן	

להכרה במזומן ששולם עבור הרכיב ההוני

דוגמה 12 - שינוי תנאי מכשיר בר המרה על מנת לעודד המרה מוקדמת

דוגמה זו ממחישה כיצד ישות מטפלת בתמורה הנוספת ששולמה, כאשר תנאי מכשיר בר המרה שונו, על מנת לעודד המרה מוקדמת.

ביום 1 בינואר, 20x0, הנפיקה ישות א' 1,000 ש"ח ערך נקוב אגרות חוב להמרה, הנושאות ריבית חצי שנתית בשיעור של 5%, בתנאים זהים לאלה המפורטים בדוגמה מספר 11. ביום 1 בינואר, 20x1 על מנת לעודד את המחזיקים להמיר את אגרות החוב להמרה מיידית, ישות א' מפחיתה את מחיר ההמרה ל- 20 ש"ח, אם אגרות החוב יומרו עד ליום 1 במרס, 20x1 (לאמור 60 יום).

מחיר השוק של המניות הרגילות של ישות א' במועד שינוי התנאים הוא 40 ש"ח למניה. השווי ההוגן של התמורה הנוספת, המשולמת על ידי ישות א' מחושב כדלקמן:

מספר המניות הרגילות שיונפקו למחזיקי אגרות החוב להמרה בהתאם לתנאי ההמרה החדשים :

	ערך נקוב	1,000 ש"ח
	מחיר המרה חדש	20 ש"ח למניה
	מספר מניות רגילות אשר יונפקו בהמרה	<u>50</u> מניות
		$1,000/20=$

מספר המניות הרגילות שיונפקו למחזיקי אגרות החוב להמרה בהתאם לתנאי ההמרה המקוריים :

	ערך נקוב	1,000 ש"ח
	מחיר המרה מקורי	25 ש"ח למניה
	מספר המניות הרגילות אשר יונפקו בהמרה	<u>40</u> מניות

מספר המניות הרגילות הנוספות שיונפקו בהמרה

	ערך המניות הרגילות הנוספות שיונפקו בהמרה	<u>400</u> ש"ח
	10 מניות נוספות במחיר של 40 ש"ח למניה	

התמורה הנוספת של 400 ש"ח מוכרת כהפסד בדוח רווח או הפסד, כדלקמן:

ח' - הוצאות	400 ש"ח	
ז' - קרן הון		400 ש"ח

נספח ג' - הדגמות לגילוי

נספח זה אינו מהווה חלק מהתקן.

תוכן עניינים

עמוד	
56	דוגמה 1 - מדיניות חשבונאית
57	דוגמה 2 - מטרות ומדיניות ניהול סיכונים
58	דוגמה 3 - תנאי מכשירים פיננסיים
60	דוגמה 4 - סיכון אשראי
61	דוגמה 5 - שווי הוגן

להלן דוגמאות להמחשת הגילוי הנדרש על פי התקן. הדוגמאות שלהלן נועדו לסייע לחברות בהבנת הגילוי הנדרש על פי התקן. אין לראות במתכונת ההצגה, כפי שהובאה בדוגמאות המצורפות את המתכונת האפשרית היחידה להצגה. כמו כן, דוגמאות אלה אינן תחליף לקריאת התקן או להפעלת שיקול דעת לגבי גילוי נאות. הדוגמאות אינן כוללות את כל הגילויים האפשריים שהתקן דורש. מידע ספציפי נוסף עשוי להידרש כדי להבטיח גילוי נאות.

דוגמה 1 - מדיניות חשבונאית

להלן דוגמאות למדיניות חשבונאית שיושמה בדוחות הכספיים בהתייחס למכשירים פיננסיים:

אג"ח להמרה

רכיב ההתחייבות והרכיב ההוני הגלומים באגרות החוב להמרה הוכרו בנפרד בדוח על המצב הכספי. השווי ההוגן של רכיב ההתחייבות נקבע בהתבסס על שיעור הריבית המקובלת לאגרות חוב בעלות מאפיינים דומים, שאינן כוללות אופציית המרה. יתרת התמורה יוחסה לאופציית ההמרה הגלומה באגרות החוב להמרה ומוצגת בהון העצמי. עלויות העסקה הוקצו באופן יחסי לרכיבי אגרת החוב להמרה. החלק שיוחס לרכיב ההתחייבות הופחת מההתחייבות והובא בחשבון בחישוב שיעור הריבית האפקטיבי והחלק שיוחס לרכיב ההוני הופחת מההון העצמי.

מניות בכורה

מניות בכורה הכוללות חובת פדיון של החברה במועד עתידי וכן מניות בכורה המקנות למחזיק זכות לדרוש מהחברה לפדותן במועד עתידי, מהוות התחייבות פיננסית בדוחות הכספיים.

כתבי אופציה (warrants)

תקבולים בגין כתבי אופציה לרכישת מניות החברה (warrants), המקנים למחזיק בהן זכות לרכוש מניות רגילות תמורת מזומן, מוצגים במסגרת ההון העצמי.

תקבולים בגין כתבי אופציה לרכישת מניות החברה (warrants), המקנים למחזיק בהן זכות לרכוש מניות רגילות בתמורה לסכום צמוד למדד המחירים לצרכן או לשער החליפין של מטבע חוץ, מוצגים במסגרת ההון העצמי.

תקבולים על חשבון מניות

תקבולים על חשבון מניות, סווגו במסגרת ההון העצמי.

מניות באוצר

עלות מניות החברה המוחזקות על ידי החברה או חברות מאוחדות שלה, מופחתת מההון העצמי כמרכיב נפרד.

קיצוז מכשירים פיננסיים

נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות מוצגים בדוח על המצב הכספי בסכום נטו רק כאשר קיימת לחברה זכות חוקית ניתנת לאכיפה לקיצוז וכן קיימת כוונה לסלק את הנכס ואת ההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו זמנית.

שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים הנמדדים בעלות או בעלות מופחתת ואשר יש להם מחיר מצוטט מבוסס על המחירים המצוטטים בסוף תקופת הדיווח.

דוגמה 2 - מטרות ומדיניות ניהול סיכונים (נדרש בישות שיעקר עיסוקה ומרבית נכסיה קשורים לפעילות פיננסית)

להלן דוגמה הממחישה את הגילוי הנדרש על פי סעיף 56 לתקן. הדוגמה אינה ממצה את כל הגילוי הנדרש על פי סעיף זה בכל הנסיבות.

גורמי סיכון פיננסי

פעילויות הקבוצה חושפות אותה לסיכונים פיננסיים שונים, כגון סיכון שוק (לרבות סיכון מטבע, סיכון שווי הוגן בגין שיעור ריבית וסיכון מחיר), סיכון אשראי, סיכון נזילות וסיכון תזרים מזומנים בגין שיעור ריבית. תוכנית ניהול הסיכונים הכוללת של הקבוצה מתמקדת בפעולות לצמצום למינימום השפעות שליליות אפשריות על הביצועים הפיננסיים של הקבוצה. הקבוצה משתמשת במכשירים פיננסיים נגזרים לגדר חשיפות מסוימות לסיכונים.

ניהול הסיכונים מבוצע ע"י מחלקה מיוחדת שהוקמה לשם כך (להלן - מחלקת ניהול סיכונים) בהתאם למדיניות שאושרה על ידי הדירקטוריון. מחלקת ניהול הסיכונים מזהה, מעריכה, ומגדרת סיכונים פיננסיים בשיתוף פעולה עם יחידות התפעול של הקבוצה. הדירקטוריון מספק עקרונות כתובים לניהול הסיכונים הכולל, כמו גם את המדיניות הספציפית לחשיפות מסוימות לסיכונים, כגון סיכון מטבע, סיכון שיעור ריבית, סיכון אשראי, וכן שימוש במכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים לא נגזרים, והשקעות עודפי נזילות.

א. סיכון מטבע

הקבוצה פועלת בפריסה בינלאומית והיא חשופה לסיכון מטבע הנובע מחשיפה למטבעות שונים, בעיקר לדולר. סיכון מטבע נובע מעסקאות מסחריות עתידיות, ונכסים שהוכרו, והתחייבויות שהוכרו הנקובים במטבע שאינו מטבע המדידה של הקבוצה וכן מהשקעות נטו בפעילויות חוץ. מחלקת ניהול הסיכונים אחראית לנהל את הפוזיציה נטו של כל מטבע זר על ידי שימוש בחוזי אקדמה על מטבע.

מדיניות ההנהלה היא לגדר בין 75% ל-100% מהעסקאות החזויות (בעיקר מכירות ייצוא) בכל מטבע עיקרי, ל-12 החודשים העוקבים. בקירוב 90% (שנה קודמת - 95%) מהמכירות החזויות בכל אחד מהמטבעות העיקריים מוגדרות כעסקאות עתידיות חזויות ברמת ודאות גבוהה (highly probable) למטרות גידור חשבונאי.

לקבוצה השקעה בפעילות חוץ, אשר נכסיה נטו חשופים לשינוי אפשרי בשער החליפין של הדולר (סיכון מטבע). החשיפה המטבעית הנובעת מהנכסים נטו של פעילות החוץ בארה"ב מנוהלת בעיקר ע"י נטילת הלוואות הנקובות בדולר.

כמו כן, לקבוצה תזרים מזומנים צפוי נטו ממכירת סחורות ביורו. החשיפה המטבעית הנובעת מתזרים המזומנים נטו הצפוי מנוהלת בעיקר על ידי עסקאות החלפת מטבע להמרת הלוואות בדולר להלוואות ביורו.

ב. סיכון אשראי

לקבוצה אין ריכוזים משמעותיים של סיכון אשראי. לקבוצה מדיניות על מנת להבטיח שמכירות סיטונאיות של מוצריה מבוצעות ללקוחות, שלהם היסטוריית אשראי נאותה ומכירות קמעונאיות מתבצעות במזומן או באמצעות כרטיסי אשראי.

ג. סיכון שיעור ריבית

סיכון שיעור הריבית של הקבוצה, נובע בעיקר מהלוואות לז"א. הלוואות הנושאות שיעורי ריבית משתנים חושפות את הקבוצה לסיכון שיעור ריבית בגין תזרים מזומנים ואלה הנושאות שיעורי ריבית קבועים חושפות את הקבוצה לסיכון שיעור ריבית בגין שווי הוגן. מדיניות הקבוצה היא להחזיק קרוב ל-60% מהלוואותיה בשיעור ריבית קבוע. על מנת לשמור על יחס זה משתמשת הקבוצה בחוזי החלפת ריבית. בהתאם לחוזי החלפת ריבית, הקבוצה מסכימה עם צדדים אחרים להחליף במרווחים ספציפיים, את ההפרש בין סכומים המבוססים על שיעורי הריבית הקבועים בחוזים לבין סכומים המבוססים על שיעורי הריבית המשתנים, אשר מחושב בהתייחס לסכומי קרן רעיוניים מוסכמים. בסוף שנת הדיווח, 65% מההלוואות היו בשיעור ריבית קבוע (בשנה קודמת 62%).

דוגמה 3 - תנאי מכשירים פיננסיים

להלן דוגמה הממחישה את הגילוי הנדרש על פי סעיף 54 לתקן. הדוגמה אינה ממצה את כל הגילוי הנדרש על פי סעיף זה בכל הנסיבות.

הטבלה שלהלן מציגה את הערכים בספרים של מכשירים פיננסיים המהווים מכשירי חוב ואשר נמדדים בעלות מופחתת, תוך הבחנה בין מכשירים נושאי ריבית קבועה לבין מכשירים נושאי ריבית משתנה ותוך ציון המטבע בו נקוב המכשיר ושיעור הריבית⁷:

ס"ח	U%-V%	S%-T%	Z%	Y%	X%	W%	ביאור	
אלפי ש"ח			ש"ח	אלפי				
XXX						XXX	1	שווי מזומנים
							10	הלוואות שניתנו: הלוואה דולרית
XXX			XXX					אגרות חוב סחירות: אג"ח שקלי
XXX				XXX		XXX	12	אג"ח ממשלתיות
								נכסים פיננסיים הנושאים ריבית משתנה
							10	הלוואות שניתנו: הלוואה ביורו
XXX	XXX							הלוואה שקלית לא צמודה
XXX		XXX						אגרות חוב סחירות: אג"ח ביורו
XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX		נכסים
								ס"ח פיננסיים

⁷ יש להציג מספרי השוואה לנתונים אלה.

ביאור	K%	L%	M%	N%	O%-P%	Q%-R%	סה"כ אלפי ש"ח
<i>התחייבויות פיננסיות הנושאות ריבית קבועה</i>							
13							
הלוואות מתאגידים בנקאיים:							
	(XXX)		(XXX)				(XXX) (XXX)
הלוואה דולרית							
הלוואה דולרית	(XXX)						
14		(XXX)					(XXX)
הלוואה מחברה כלולה							
15				(XXX)			(XXX)
התחייבויות בגין חכירה							
<i>התחייבויות פיננסיות הנושאות ריבית משתנה</i>							
13							
הלוואות מתאגידים בנקאיים:							
הלוואה ביורו					(XXX)		(XXX)
הלוואה שקלית צמודה						(XXX)	(XXX)
סה"כ התחייבויות פיננסיות	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)

הטבלה שלהלן מציגה את הערכים בספרים של קבוצות של התחייבויות פיננסיות בהתאם למועדי הפירעון:

ביאור	סכום הקרן	עד שנה	1-2 שנים	2-3 שנים	3-4 שנים	4-5 שנים	מעל 5 שנים	סה"כ אלפי ש"ח
<i>התחייבויות פיננסיות</i>								
13	(XXX)			(XXX)				(XXX) (XXX)
הלוואות מתאגידים בנקאיים:								
הלוואה מחברה כלולה	(XXX)							(XXX) (XXX)
15	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)
התחייבויות בגין חכירה								
	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)	(XXX)

דוגמה 4 - סיכון אשראי

להלן דוגמאות הממחישות את הגילוי בגין ריכוז סיכון אשראי, כאמור בסעיף 53(ג).

ריכוזי סיכון אשראי - כללי⁸

סיכון אשראי הוא הסיכון שצד אחד למכשיר פיננסי יגרום להפסד פיננסי אצל הצד האחר על ידי אי עמידה במחויבות. ריכוז סיכוני אשראי עשוי להתעורר מחשיפות של התקשרות במספר מכשירים פיננסיים עם גוף אחד (ריכוז יחיד) או כתוצאה מהתקשרות עם מספר קבוצות חייבים בעלות אפיונים כלכליים דומים, שיכולתם לעמוד במחויבויותיהם צפויה להיות מושפעת באופן דומה משינויים בתנאים כלכליים או אחרים (ריכוז קבוצתי). תכונות העשויות לגרום לריכוז סיכון כוללות את מהות הפעילויות שבהן עוסקים חייבים, כגון הענף שבו הם פועלים, האזור הגיאוגרפי שבו מתבצעות פעילויותיהם ורמת איתנותם הפיננסית של קבוצות לווים.

א. ליום 31 בדצמבר 2006 כוללת יתרת הלקוחות חובות של מספר לקוחות מתחום הציוד המכני הכבד ומתחום האלקטרוניקה, אשר לגביהם קיים ריכוז סיכון אשראי, כדלקמן:

31.12.05 אלפי ש"ח	31.12.06 אלפי ש"ח	
XX	XX	לקוחות ציוד מכני כבד
(XX)	(XX)	הפרשה לחומ"ס
<u>XX</u>	<u>XX</u>	לקוחות ציוד מכני כבד נטו
		לקוחות ציוד מכני כבד בפיגור (שלא נפרעו עד למועד אישור הדוחות הכספיים ושלא הוכרה בגינם הפרשה לחומ"ס)
XX	XX	
XX	XX	הפסד מירידת ערך שהוכר ברווח או הפסד בשנה שהסתיימה ביום
XX	XX	לקוחות אלקטרוניקה
(XX)	(XX)	הפרשה לחומ"ס
<u>XX</u>	<u>XX</u>	לקוחות אלקטרוניקה נטו
		לקוחות אלקטרוניקה (שלא נפרעו עד למועד אישור הדוחות הכספיים ושלא הוכרה בגינם הפרשה לחומ"ס)
XX	XX	
XX	XX	הפסד מירידת ערך שהוכר ברווח או הפסד בשנה שהסתיימה ביום

החברה מבצעת הפרשה לחובות מסופקים, בהתבסס על גורמים המשפיעים על סיכון האשראי של לקוחות מסוימים, ניסיון עבר ומידע אחר.

ב. החברה משקיעה במהלך העסקים הרגיל באגרות חוב סחירות. בסעיף ניירות ערך כלולה השקעה בסכום של xx אלפי ש"ח (ליום 31.12.05 של yy אלפי ש"ח) באגרות חוב של חברות ממונפות, העוסקות בענף הטקסטיל והיוצרות ריכוז סיכון אשראי.

⁸ גילוי זה אינו נדרש במישרין בתקן - ניתן להתחיל את הביאור החל מסעיף א'.

דוגמה 5 - שווי הוגן

להלן דוגמה הממחישה את הגילוי לפי סעיף 53(ח).

הטבלה שלהלן מפרטת את הערך בספרים והשווי ההוגן של קבוצות מכשירים פיננסיים הנמדדים בעלות או בעלות מופחתת אשר יש להם מחיר מצוטט:

שווי הוגן		ערך בספרים		<u>נכסים פיננסיים</u>
ליום 31 בדצמבר 2006	ליום 31 בדצמבר 2007	ליום 31 בדצמבר 2006	ליום 31 בדצמבר 2007	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
XXX	XXX	XXX	XXX	השקעה במניות סחירות אגרות חוב
XXX	XXX	XXX	XXX	
<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	
<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	סה"כ

נספח ד' - דוגמאות ליישום סעיפים 16א-16ד

נספח זה אינו מהווה חלק מהתקן.

דוגמה 1 - יחידות השתתפות בקרנות נאמנות

תיאור

קרן נאמנות היא כלי השקעה שמטרתו השקעה משותפת של הרבה יחידים וחברות בניירות ערך והפקת רווחים משותפת באופן שכל משקיע מקבל את חלקו ברווחים (או בהפסדים) על פי חלקו היחסי בקרן. הקרן פועלת על-פי חוק קרנות הנאמנות, חוקי ניירות ערך בכלל, הסכם הנאמנות הספציפי שנחתם בין מנהל הקרן לבין הנאמן שלה ועל-פי התשקיף שפרסמה והמתחדש מדי שנה. קרן נאמנות מגייסת את הונה לא בדרך של הנפקת מניות כמו בחברה בעירבון מוגבל, כי אם על ידי מכירת "יחידות השתתפות", המעניקות לבעליהן זכויות שוות בנכסי הקרן ביחס לערכן הנקוב. בכל רגע נתון המשקיע זכאי לחלקו היחסי בנכסי הקרן בהתאם ליחידות השתתפות שבבעלותו ביחס לכלל יחידות השתתפות. יחידות השתתפות ניתנות לפדיון מול הקרן בכל עת, ומחיריהן - מחיר יחידה (רכישה) ומחיר פדיון - מחושבים על בסיס ערך סך הנכסים של הקרן חלקי סך יחידות השתתפות ואינם מושפעים במישרין מהביקוש וההיצע ליחידות הקרן (להבדיל מהאופן שבו נקבעים מחירי מניות). במועד פירוק קרן נאמנות, ליחידות השתתפות יש זכות פדיון אוטומטית.

ניתוח

יחידות השתתפות הם מכשירים בני מכר מאחר שלקרן הנאמנות מחויבות לפדות את המכשיר תמורת מזומן. המאפיינים המפורטים בסעיף 16א מתקיימים כלהלן:

- (א) בעת פירוק כל משקיע זכאי לחלק יחסי בנכסים נטו של הקרן
- (ב) מאחר שלקרן הנאמנות יש רק קבוצה אחת של מכשירים פיננסיים - יחידות השתתפות, קבוצה זו נחשבת לקבוצה שהיא נחותה מכל המכשירים האחרים.
- (ג) כל יחידות השתתפות זהות.
- (ד) יחידות השתתפות אינן כוללות מחויבויות חוזיות, מלבד המחויבות החוזית של המנפיק לפדות את יחידת השתתפות תמורת מזומן.
- (ה) סך תזרימי המזומנים החזויים שניתן לייחס ליחידת השתתפות במהלך חייה מבוסס במהות על השינוי בנכסים נטו שהוכרו.

מאחר שלקרן הנאמנות אין מכשיר פיננסי אחר או חוזה אחר שסך תזרימי המזומנים שלו מבוסס במהות על הרווח או הפסד, על השינוי בנכסים נטו שהוכרו או על השינוי בשווי ההוגן של הנכסים נטו של הישות שהוכרו ושלא הוכרו ואשר יש לו השפעה של הגבלה או של קביעה במהות של התשואה השיורית למחזיקי מכשירים בני מכר, מתקיים התנאי בסעיף 16ב.

לאור האמור לעיל, יחידות השתתפות בקרנות נאמנות מקיימות את התנאים ויש להן את כל המאפיינים הנדרשים בסעיפים 16א ו-16ב כדי לסווג אותן כמכשיר הוני.

דוגמה 2 - יחידות השתתפות כשותף מוגבל בקרן הון סיכון

תיאור

קרן הון סיכון היא כלי השקעה שמטרתו השקעה משותפת של הרבה יחידים וחברות בחברות הייטק והפקת רווחים משותפת באופן שכל משקיע מוגבל מקבל את חלקו בנכסי הקרן על פי חלקו היחסי בקרן. המבנה המשפטי המקובל של קרן הון סיכון הוא שותפות מוגבלת. המשקיעים בשותפות הנם משקיעים/שותפים מוגבלים (שאינם חבים בחובות השותפות) ולצדם שותף כללי (שאחריותו לחובות השותפות אינה מוגבלת), המנהל את עסקי השותפות. תפקידו של השותף הכללי/מנהל הקרן הוא, בין היתר, לאתר את ההשקעות, להחליט על ההשקעות בהן, ללוות את ההשקעות, לתקצב אותן, לפקח על פעילות החברות, להיות מעורב בהתפתחותן ובשלב מאוחר יותר - בעת שההשקעות בשלות למימוש - לסייע בהנפקתן או במכירתן. בנוסף ובדרך כלל, השותף הכללי, הינו גם מי שיזם את הקמת הקרן ודאג לגיוס ההון הראשוני. בדרך כלל, אורך חייה של קרן הון סיכון מוגבל מראש ל-7 עד 10 שנים. בתום חייה מתפרקת הקרן ויתרת הנכסים של הקרן מחולקת למשקיעים המוגבלים כל אחד לפי מספר יחידות השתתפות שבבעלותו ביחס לכלל יחידות השתתפות. בעת מימוש ההשקעות על ידי הקרן, מחלקת הקרן את התמורה, בניכוי חלקו של השותף הכללי, למשקיעים המוגבלים לפי חלקם היחסי בקרן.

ניתוח

יחידות השתתפות הם מכשירים אשר מטילים על הישות מחויבות להעביר לצד אחר חלק יחסי מהנכסים נטו של הישות בעת פירוק. המאפיינים המפורטים בסעיף 16ג מתקיימים כלהלן:

- (א) בעת פירוק כל משקיע זכאי לחלק יחסי בנכסים נטו של הקרן
- (ב) מאחר שלקרן ההון סיכון יש רק קבוצה אחת של מכשירים פיננסיים - יחידות השתתפות, קבוצה זו נחשבת לקבוצה שהיא נחותה מכל המכשירים האחרים.
- (ג) כל יחידות השתתפות זהות.

זכותו של מחזיק ביחידות השתתפות לקבלת חלק יחסי בתמורה בעת מימוש ההשקעות אינה מהווה התחייבות פיננסית שכן החלוקה היא בשליטת הישות והישות יכולה להימנע ממנה על ידי החלטה שלא לממש את ההשקעות. לפיכך, תנאי זה אינו פוגע בסיווג המכשיר כמכשיר הוני.

מאחר שלקרן ההון סיכון אין מכשיר פיננסי אחר או חוזה אחר שסך תזרימי המזומנים שלו מבוסס במהות על הרווח או הפסד, על השינוי בנכסים נטו שהוכרו או על השינוי בשווי ההגון של הנכסים נטו של הישות שהוכרו ושלא הוכרו ואשר יש לו השפעה של הגבלה או של קביעה במהות של התשואה השיורית למחזיקי המכשירים, מתקיים התנאי בסעיף 16ד.

לאור האמור לעיל, יחידות השתתפות כשותף מוגבל בקרנות הון סיכון מקיימות את התנאים ויש להן את כל המאפיינים הנדרשים בסעיפים 16ג ו-16ד כדי לסווג אותן כמכשיר הוני.

הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות

חברי הוועדה

רו"ח דב ספיר - יו"ר הוועדה

רו"ח חיים אסיאג
רו"ח דני ויטאן
רו"ח אבי זיגלמן
רו"ח רונן מנשס
רו"ח משה פרץ
פרופסור אפרים צדקה

צוות מקצועי

רו"ח שרון מימון צדיק

יועץ מקצועי לוועדה

רו"ח שאול טבח

משתתפים קבועים

רו"ח משה אטיאס
רו"ח לילי איילון
רו"ח דוד גולדברג
רו"ח אלי גולדשטיין
רו"ח אודי גרינברג
רו"ח אבי דויטשמן
רו"ח גיא טביביאן
רו"ח עדי טל
רו"ח יפעת פלקון שניידר
רו"ח יזהר קנה
רו"ח ארנון רצ'קובסקי